NAGYRÁBÉ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ 2
POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ 2
ELŐSZÓ 7
NAGYRÁBÉ BEMUTATÁSA 8
ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP 8
TELEPÜLÉSSZERKEZETI JELLEMZŐK: 10
TELEPÜLÉSKARAKTER 12
ÖRÖKSÉGÜNK 14
TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJI, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK 14
MŰEMLÉKEK 16
HELYI VÉDELEM 17
HELYI JELENTŐSÉGŰ 21
TERMÉSZETI ÉRTÉK 21
TOVÁBBI HELYI ÉRTÉKEK 22
NAGYRÁBÉ TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEI 30
TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK 32
KÖZPONTI TELEPÜLÉSRÉSZ 33
FALUSIAS LAKÓTERÜLETEK 37
TURISZTIKAI TELEPÜLÉSRÉSZ 40
ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ 44
TELEPÜLÉSKÖZPONT 44
FALUSIAS LAKÓTERÜLETI TELEPÜLÉSRÉSZ 49
TERMÉSZETVÉDELMI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK 56
BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK 59
KÖZTERÜLETEK 60
JÓ PÉLDÁK I. 61
KERTEK, UDVAROK 61
ERKÉLYEK, 62
TORNÁCOK 62
AJTÓK, ABLAKOK 63
HOMLOKZATKÉPZÉS 64
ZÖLDFELÜLETEK 65
KIALAKÍTÁSA 65
KAPUK, KERÍTÉSEK 66
TOVÁBBI JÓ PÉLDÁK - ÉPÜLETEK, ÉPÜLETRÉSZLETEK 68
JÓ PÉLDÁK II. 70
HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK 70

BEVEZETŐ

POLGÁRMESTERI KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Olvasó!

E kézikönyv – melyet kezében tart - elkészítése azért fontos a település számára, mert mi határozhatjuk meg azokat az alapvető elvárásokat, amelyek alapján az otthonunk, Nagyrábé arculata formálódik.

A szűkebb környezetünket a kert, a ház, az utca alkotja - ezek együttese a településünk, ahol élünk. Ragadjuk meg a lehetőséget, hogy olyanná formálhatjuk településünket, ahol kellemes környezetben, harmóniában élhetünk, egy átgondolt és megálmodott településképet kialakítva. Mi dönthetünk arról, hogy mi az amit biztosan nem szeretnénk látni a jövőben sem épületeinken, közterületeinken, és javaslatokat teszünk arra, hogy mi az amit értéknek, követendőnek, maradandónk tartunk. Ezen döntésekhez azonban ismernünk kell a településünk múltját – jelenét, amihez az arculatot formálhatjuk. Ezért engedjék meg, hogy néhány gondolatban bemutassam Nagyrábét, az otthonunkat:

Településünk félúton Berettyóújfalu és Püspökladány között fekszik, a Bihari rész Sárréti tájegységén.

A 4213-as számú út szeli ketté. A legközelebbi vasútállomás az egyaránt 4-4 km-re fekvő Sápon és Biharnagybajomban található. Nagyrábé a Nagysárréthez tartozó község. Igen régóta lakott hely. A régészeti leletek tanúsága szerint a község helyén már Kr.e. 2500-2300-ban település létezett. A nádasokból és mocsarakból kiemelkedő gerinceket, földhátakat a honfoglaló magyarok is alkalmasnak találták lakóhelyül. A váradi Regestrumban első okleveles említése 1332-ben történik. Ekkor már egyháza, plébánosa volt. A népesség létszáma – a törökdúlást leszámítva – a XX. század közepéig folyamatosan nőtt (az 1938-ban kiadott monográfia adatai szerint: 3334 lakosa van, ebből 736 a tanyákon él). Azóta a tanyák megszűntek. Míg 1970-ben közel 3000 éltek itt, 2017. január 1-én 2232 lakosa volt a falunak. A demográfiai és foglakoztatási adatok az utóbbi években pozitívabb képet mutatnak.

Az alapfokú oktatás – iskola, óvoda, bölcsőde – feltételei minden tekintetben biztosítottak. Teljes a szakos ellátottság. Az oktatásban már mikrotérségi központ szerepet is betöltünk, intézményi társulási formában látjuk el a feladatot Bihartordával és Bihardancsházával.

Jól működő, sokoldalú tevékenységet folytató művelődi házunk és könyvtárunk van. A személyi, a tárgyi feltételek és a programok egyaránt lehetővé teszik nagyobb érdeklődés, nagyobb létszám esetén is a kulturált időtöltést.

Kommunális ellátottságunk – a csatornázás kivételével, ami rövidesen elkészül – nagyon jó. Víz, villany, vezetékes gáz, kábel TV, szélessávú internet gyakorlatilag 100 %-ban rendelkezésre áll minden utcában. A belterületi utak 95 %-ban szilárdburkolatúak. A hiányzó utcára a tervek elkészültek, csak a megfelelő pályázati lehetőséget várjuk, és reméljük sikerrel pályázunk.

Településünkön élnek roma nemzetiséghez tartozók és működik nemzetiségi önkormányzat is.

Képek: (fentről lefelé)
Az első katonai felmérés térképrészlete
Légi felvétel a településről
Nádfedeles, sugaras oromfal-deszkázatos új épület a központban
A nád tetőfedő munka szerszámai
[Nagyrábé, Dózsa Gy. u.35. Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteménye]

Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy nálunk már egyáltalán nincs „romatelep". Jelentős a vegyes házasság és vegyes élettársi kapcsolatok száma. Ezért csak körülbelül tudjuk megmondani, hogy a nemzetiség aránya a településen mintegy 10 %.

Nem számottevő a bűnözés sem. Polgárőrség is működik a településen. A nagyrábéi férfiaink önként vállalják ezt a feladatot biztonságunk érdekében.

Jelenleg az önkormányzat a legnagyobb munkaadó, valamint néhány vállalkozás biztosít munkalehetőséget a település aktív korú lakossága részére. Többen naponta ingáznak. Szak-, betanított-, és segédmunkásként dolgoznak főleg, de értelmiségiek is dolgoznak szomszédos és távolabbi településeken. A település adottságai sokkal több ember számára biztosítanának munkát, ha ennek megteremtésére elsősorban anyagi befektetéssel lehetőségünk lenne.

Ami igen vonzó lehet, az ingatlan árak alacsonyak, aminek az itt élők nem örülnek. Lehet, hogy merészség kijelenteni, a Budapesten és környékén vásárolt ingatlant összehasonlítva, azt a komfortot és épületet itt tizedéért veheti meg.

A település mind természeti, építészeti, mind néprajzi oldalról vonzó idegenforgalmi lehetőségekkel rendelkezik. Területére kiterjed a Bihari Tájvédelmi körzet. Bihardancsháza felé eső határrészén előfordul hazánk legnagyobb testű madara, a túzok.

A község középpontjában áll az 1809-ben épült zsindelyfedésű református templom védett műemlék, Győrfi Sándor szobrászművész második világháborús emlékműve a Sárrét egykor jellegzetes madarával, a daruval, mely az egykori piactéren kialakított parkban áll. Az 1945-ig itt élt Des Echerolles család két kastélyát szerencsére -ha nem is mindig rendeltetésének megfelelően volt használva- sikerült megmenteni. A kastély stílusához illeszkedően felépült istálló, de lovarda, versenypálya, falusias jellegű apró szálláshelyként szolgáló házak , és egyéb kiszolgáló építmények is megvalósultak, melyeknek jelentős szerepe lesz a vendéglátásban, a turizmus fellendítésében. A füsti kastély a településtől 3 km-re található – a vadásztársaság tulajdona, itt is több szálláshely biztosított, vendéglátásra felszerelt, berendezett.

Kép:
Győrffyi Sándor szobrász második világháborús emlékműve az egykori piactér helyén kialakított parkban

Mellete áll a múlt tanúfája a 250-300 éves kocsányos tölgy, védett természeti érték, amely az ott lévő kastéllyal harmonikusan illeszkedik a körülötte kialakított angol tájkép stílusú parkba. A Művelődési Ház parkjában álló tájházak az itt élő emberek egykori életébe nyújtanak betekintést. Emellett egész évben látogatható a magángyűjteményként üzemelő „Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteménye" kiállítás, melyben több ezer korabeli mezőgazdasági eszköz látható, akár kipróbálható. Az Önkormányzat szépen felújított épületének 1996-ban készült székely kapuja Sófalvi Árpád korondi fafaragó munkája.

Az említettek figyelembevételével készítettük el Település Arculati Kézikönyvünket, melyet a kezében tart. A kézikönyv tehát nem kizárólag szakembereknek készül, elsősorban a települési döntéshozók és az itt élő és ide látogató emberek tájékoztatását segítő, szemléletformáló kiadvány. Röviden, lényegre törően, és mindenki számára érthető módon mutatja be a település környezetalakítással kapcsolatos elvárásait. Meghatározza a település karakterének főbb jellemzőit, a településképi szempontból egymástól jól elkülönülő településrészeket. A kiadvány az arculati jellemzők mellett bemutatja a meglévő építészeti értékeket, az elmúlt években egységes gondolkodás mentén megvalósított fejlesztéseket és ismertet olyan javaslatokat, jó példákat, melyek alkalmasak a településkép minőségi formálására.

A polgármesteri programom kezdetektől meghatározó eleme a település élhetőbbé tétele szerethető, élhető, használható otthonná. Az utcák, terek, parkok, a meglévő és jól funkcionáló, esztétikus zöld területek és építészeti, arculati elemek megőrzése, azok tovább gondolása, továbbfejlesztése. Ez az arculati kézikönyv egy újabb eleme annak az évek óta tartó közös gondolkozásnak, mellyel együtt alakítjuk azokat a dolgokat, azt a hangulatot, mely az Otthonunk, Nagyrábé javát szolgálja.

Forgassák nyitott szívvel és gondosan, ahogyan mi elkészítettük Önöknek.

Tiszai Károly
Nagyrábé Nagyközség polgármestere

Egy nagyrábéi nyári tábor gyertyaöntő gyerekeinek odaadó munkálkodása szinte jelképe itt a településért tenni akarásnak és tudásnak.

A Nagyrábéi Páva kör negyven éve ad elő népdalokat, számos kitüntetés birtokosai, tagjai népzenei hangszeres előadók is. A kör tagja a Kórusok Országos Tanácsának és a Vas Lajos Népzenei Szövetségnek. A képen, egy eredeti alapján rekonstruált tájház előtt állnak. Előadásaik is egykori népi énekesek előadásának hiteles tolmácsolói.

A Települési Értéktárba a Páva körrel együtt bejegyezve találjuk őket. A településben vendégként járó megismerkedhet az országosan is kiemelkedő Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteménnyel és láthatja egy nagyszabású lovas centrum elegáns épületeit. Aki beszélget az itt lakókkal, átérezheti a bizalmat, amit a település jövője és egymás iránt is jeleznek, és szavakkal is kifejeznek. Tehát nem csupán a művelődési ház hivatalból kultúrát ápolóiból árad ilyen impulzus.

Nagyrábé igen gazdag civil szerveződésekben, közreműködésükkel programok, nyári táborok sokasága valósul meg. Írott kiadványokban, könyvekben találkozunk azzal az elképesztő teljesítménnyel, amely színpadot ritkán kap, de jelen van a mindennapokban is: a Nagyrábéi Baráti Kör és Egyesület.

Ajándék festmény az önkormányzatnak a rábéi festőtábor után

ELŐSZÓ

A településkép védelméről szóló 2016. LXXIV. törvény és a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet alkalmazásában Nagyrábé község településképi arculati kézikönyve a település esztétikus lakókörnyezetének kialakítása illetve védelme érdekében készül. A kézikönyv szemléletformáló útmutatásként szolgál nemcsak a szakemberek, a települési döntéshozók, de a jelenlegi lakosság és az idetelepülni vágyók számára is.

Az arculati kézikönyv a község településrészeit arculati jellemzőikkel, értékeikkel mutatja be, a településkép minőségi formálására vonatkozó javaslatokat tartalmaz, iránymutatást ad a településképhez illeszkedő építészeti elemekkel, beépítésekkel.

Az arculati kézikönyv célja, hogy bemutassa a község épített és természeti értékeit, a település építészeti arculatának jellemzőit,felhívja a figyelmet azokra a hétköznapi szépségekre,melyek létezésükkel észrevétlen meghatározzák környezetünket, hatnak lelkületünkre,hangulatunkra, Az épített és táji környezet minősége alapvetően határozza meg testi és lelki egészségünket, és megfelelő keretet adhat emberi méltóságunk kiteljesítéséhez is. Az életminőséget emelni képes épített és természeti környezet harmonikus együttélése alkotja a kulturális tájat, amelyet a helyi adottságokhoz alkalmazkodó minőségi, építészeti alkotások folyamatosan gazdagítanak. Iránymutatást, segítséget kívánunk adni, ezzel megkönnyítve az építtetők számára a döntést.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor külföldről importált klón épületek helyett a hazai gyökerekkel rendelkező és a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem médiumokból diktált, hanem a valódi kulturális folytonosságból táplálkozó - helyes öntudaton alapuló szabadság megismertetése. A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a településtörténete sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik.

Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön e könyvbe,hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

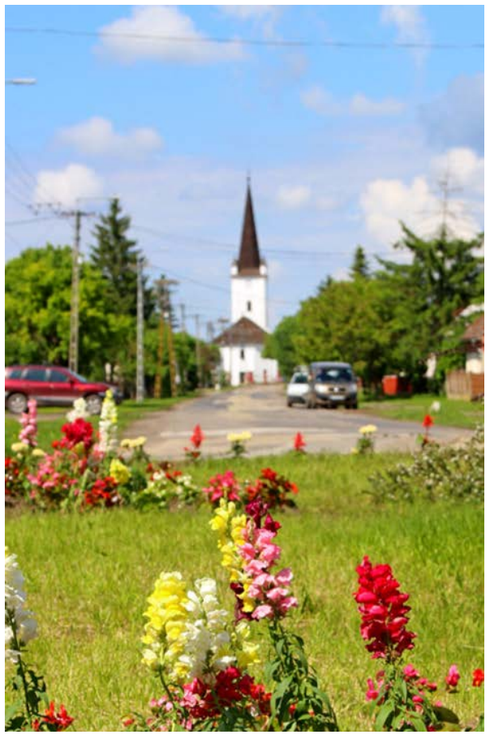

NAGYRÁBÉ BEMUTATÁSA

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP

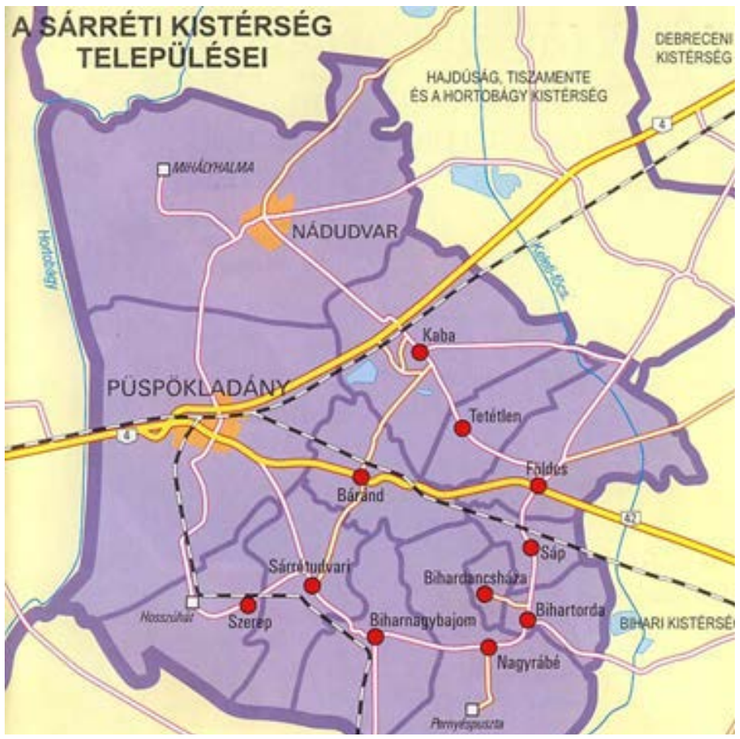

Nagyrábé nagyközség Hajdú-Bihar megyében Berettyóújfalu és Püspökladány között helyezkedik el. A megye délnyugati részén fekvő település a 4213-as számú Biharnagybajom-Berettyóújfalu összekötő úton közelíthető meg. A megyeszékhelytől a 42. sz. főúton közelíthető meg - 46 km megtétele után érkezünk a Nagy-Sárrét elnevezésű kistájhoz tartozó nagyközségbe. Délkeleti része a Berettyó-Kálló köze elnevezésű kistáj része.

Nagyrábé a Sárréti kistérség legdélebben fekvő települése, jelenleg a püspökladányi járáshoz tartozik

A püspökladányi járáshoz 1949/50-ben kapcsolták 8 másik községgel együtt és azóta a községek között szoros együttműködés alakult ki a járások megszüntetése idején is.

Táji megjelenését meghatározza a település természetföldrajzi helyzete. A 19. század közepéig a vidék jelentős része mocsaras, ingoványos nádtenger volt.

A vízszabályozások során a Berettyó folyó ásott medrébe vezették a lecsapolt mocsarak vizét. A 18. században jelentős folyócska a Kékkálló vize is gazdagította a környék amúgy is jelentős vizét. A Berettyó és a Kékkálló számtalan ere és ága pókhálószerűen hálózta be a Sárrét területét.

Nagyrábé területein is, főként a déli – Füzesgyarmat felé eső – részeken volt lápos terület, de a vizesvilágra ma már csak a határnevek emlékeztetnek.

A 18. századi térképek szerint tipikus a halmaztelepülés, a 19. századtól a telkes, rendezettebb

beépítés vált jellemzővé.

A lápok mellett a település területén a vizes területekből kiemelkedő erdők említhetők. „Szigetek" nevével is találkozhatunk, valamint több „rét" végződésű helynév jelöli a régi nádtermő vidékek neveit.

A nagyrábéi határ, a Tiszántúli flórajárás (Crisicum) része. Természetes növényzetét tölgyesek, zömében keménylombos, ritkábban lágylombos erdők alkotják. Természeti értékei közül a művelésre alkalmas, jobb minőségű talajok és a legeltetésre alkalmas rétek és legelők mellett a hévíz és a természetes erdők említhetők.

TELEPÜLÉSSZERKEZETI JELLEMZŐK:

A településhez egykor öt külterületi lakott hely tartozott. Kisrábé, Füstpuszta, Pernyéspuszta, Rétszent-miklós és Bogárzótanya közül mára Rétszentmiklós kivételével mind elnéptelenedett. Rétszentmiklós és Kisrábé egykori határaival megnövekedve a Nagy-Sárrét szívének nevezett, Biharnagybajom szomszédságában fekszik. A település jellegzetes képviselője az úgynevezett mocsárszéli halmazos jellegű településeknek. A XIX. század népességnövekedésének következtében fokozatosan jellemzővé vált a belső telkek felaprózódása. Az árvízmentesítés után a falu határában már szabályos kialakítású új utcák, telkek jelentek meg.

A XIX. század végétől pontosan meghatározták a lakóház és a melléképületek elhelyezkedésének rendjét a telken belül az un. tűzrendelet értelmében. A Sárréten a korábbi századokban nádból, sövényből és trágyából húztak kerítést. A közelmúlt utcaképébe viszont már a deszka- illetve a léckerítések épültek be. A legtöbbször díszített kerítések meghatározó eleme volt a kis- illetve a nagykapu. Nagyrábén a lakóházak a 18. században jellemzően nádfalazatúak. Ezek a házak ellenállóak voltak az árvizekkel szemben is. Az 1930-as évekre a nádházak már teljesen eltűntek.

Ekkor a lakóházak vályogból készültek, vagy vert falazatúak voltak. A tipikus nagyrábéi lakóház kemencével fűthető háromosztatú lakóépület volt. A Változatos technikai megoldású díszített tornác szinte minden esetben az épület része volt.

Az elmúlt évszázadok településképet formáló elemei a Sárréten a kerítések és a kapuk voltak. A századvég évtizedeiben a nádból és a fonott sövényből készülő kerítéseket deszkakerítések váltották fel. Az utcai kerítésekkel változtak a kapuk is. A XIX. század első felétől faragott kapubálványok közé építették a szépen megformált deszka nagykapukat és a bélelt kiskapukat. A XX. század elejére ez a szokás is megváltozott. A tekintélyt a nagy kőoszlopok közé épített vaskerítések, kőkerítések jelentették.

A településarculat madártávlatban: jellegzetesebbé formálható

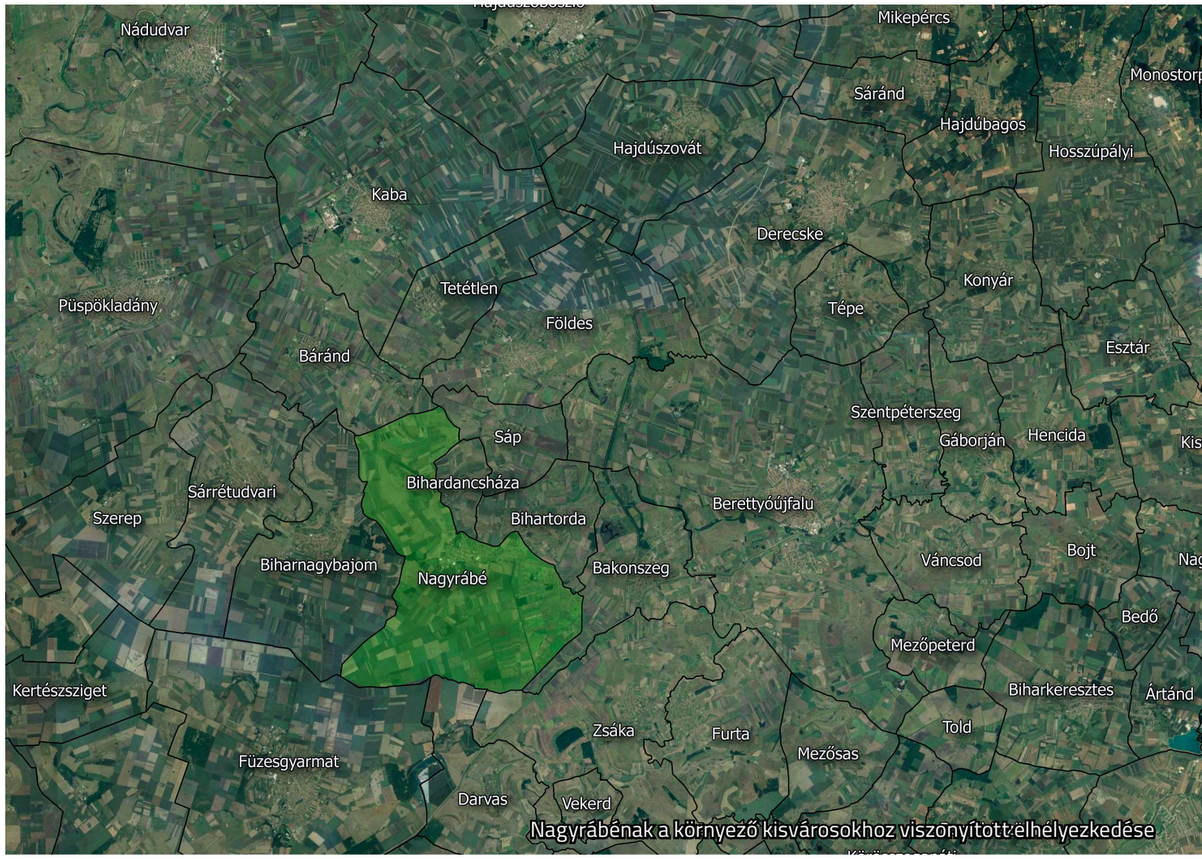

Nagyrábénak a környező kisvárosokhoz viszonyított elhelyezkedése

TELEPÜLÉSKARAKTER

A Nagyrábé települést övező mezőgazdasági funkciójú síkság kis erdőfoltokkal, kis tavak vízfelületével valamint a település lazán beépített területén belüli természeti környezettel szoros kapcsolatban áll.

A több, mint 800 éve fennálló település társadalma az egykori primer mezőgazdasági aktivitások háttérbe szorulása ellenére ma is a természeti adottságokra alapozottan formálódik. A környező kisvárosok léptéke és a település lakosszáma determinálja azt, hogy a térségben jelentős számú munkaerőt igénylő multinacionális cégek nem jelennek meg.

A kevésbé hatékony helyi gazdálkodási formák mellett a jelentősebb eredményességet ígérő idegenforgalmi, turisztikai szerveződések erősödése tapasztalható. Utóbbiak sikeressége a tervezett beavatkozásoktól kevéssé érintett természeti értékeknek és a múlt lenyomatait őrző épített környezetnek is köszönhető.

A település központjában két centrum szerveződött egy a tizenkilencedik század elejétől létesült templom és egy jelentős kastélykertben épült kastély körül. Az utóbbi évtizedekben a kastélytól tíz percre az egykori malomtó környéke és a Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteménye terei egy harmadik központi térséget formálnak - unikális módon a tervezett felújításoktól megkímélt, romos állapotában látványos malomépület-falakkal.

A központ-magok körül a falusias és kertvárosias jelleg keverékével leírható települési belterület alakult ki. Az ország szinte minden kistelepülésén jellemző ez a vegyesség. Turisztikailag is érdekes a központ közeli térségben túlnyomóan jellemző a sátortetős házakkal történt átépítés a hatvanas-hetvenes években. Az oromfalas népi építő hagyomány is több helyen megjelenik a nyolcvanas évektől a közelmúltig. A kertvárosiasnak nevezett újabb épületek új anyaghasználati módokkal, a szabadabb formálás szándékával valósultak meg.

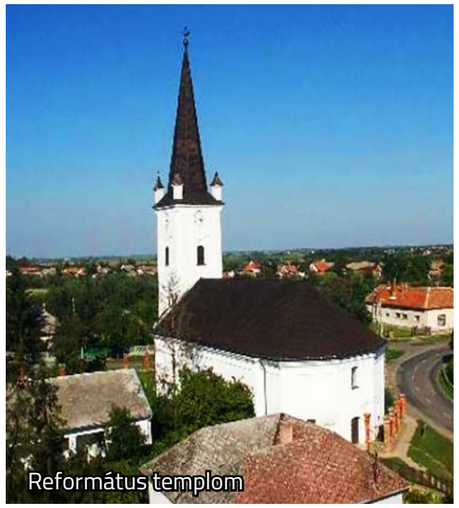

Református templom

Malomkő-tó

A településarculatot alakító újabb létesítmények közül léptékében és tervezetten historizáló jellegével sportlétesítményként is kiemelkedik egy lovarda és istálló együttes, állatkert-zónával. Meglepően eredeti kifejezetten szép a temető ravatalozó épülete és a rávezető sétány, és 2016-ban épült fel látványos bejárati résszel a település új sportcsarnok-tornaterme. A művészetek háza és a művelődési ház korábbi létesítmények, utóbbi udvarán emblematikus tájház és hasonló nádfedeles épületek kaptak helyet.

A település beépítése meghatározóan földszintes. A református templom épülete egyben kilátója is a településnek. A sík térséget szemlélőnek madártávlati képet kínál. Szembetűnővé válik, hogy a közlekedési létesítmények közül a sok falombbal takart utak keskeny csíkjai fedezhetők csak fel, hiszen nincsenek hidak, alagutak folyók és vasút sem. Az idegenforgalmi vonzerő növelésében a vízfelületek és peremeik fejlesztése kaphat fontos szerepet, de a település körüli erdősítés is jelentőséget kaphat.

Számos mikroarchitektúra-elem - kapuk, oromfalak, teresedések - kínálnak már ma is vonzó élményt és kívánnak fontos védelmi intézkedéseket.

A vonzó, szerethető települési karakter megtartója a rendkívül erős - informális kapcsolatokban és rendezvények során zajló hírcsere keretében ad sajátos helyi kommunikációs karaktert a településnek.

Képek fentről lefelé:
Rábé Major turisztikai attrakció
Rábé Porta Kft. Rétszentmiklósi út 7. Lovarda istállóépülete
Füsti u. 45. 0119 hrsz. Ravatalozó
Móricz Zsigmond Általános Iskola 2016-17-ben épült tornaterme, Rétszentmiklósi út 2/c.

ÖRÖKSÉGÜNK

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ ÉPÍTÉSZETI, MŰEMLÉKI, TÁJI, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

A településkép kultur-geográfiai fogalom. Nem adható elő egy-egy látószög felől jellemző látképpel tájképpel. A településkép az összes perspektívára vonatkozó településarculat-jellemzés. Vizuális jellemzőkkel megfogalmazott, számos szempont szerint tagolható összkép a települési térről annak kulturális és természetes alkotóelemei összhatásának észlelése/felfogása/percepciója alapján.

Az alkotóelemek általában struktúrák és zöld területek, de megjelölhetők hegyek, sziklák vagy folyók is, amelyek együttesen városi tájakat alkotnak. A településkép tehát egységbe fogja az összes perspektívát.

A hagyományos településlátkép megőrzése, átalakítása vagy helyreállítása mellett a települési kultúra megőrzése és fenntartható fejlesztése kap jelentőséget.

A településképek értelmezése során ma nagy figyelmet kap az anyag- és energiatakarékosság.

fotó: allatportal.hu

Az egy irányból észlelhető látképek, tájképek együttesében tematikai és stiláris összefüggések jelennek meg. A település és a tágabb térség polgárai közötti szorosabb-lazább kommunikációban gazdag kapcsolatok a vendégként érkezők számára is átsejlenek az igényesen megformált látvány-részletekben. Ezek megőrzése, akár megismétlése a hely komoly és jókedvű szeretetét jelzi. Így alakul ki a településen élők és idelátogatók számára az egy nézőszög felől elő nem adható településkép.

Az Echerolles majorság egy részlet látképe sem érzékeltetheti a létesítmény településképet alakító jelentőségét, csupán a kastély, a lovarda és az együttesének tágas kertjének létezésére utalhat.

NYOLCSZÁZ ÉVES TELEPÜLÉSTÖRTÉNET ÉS NYOMAI A MAI TELEPÜLÉSKÉPBEN

Nagyrábé első írásos említése 1215-ből maradt fenn, de a település területe jóval korábban lakott terület lehetett. A terület mocsár, ingovány, nádtenger volt a XIX. század közepéig, a Berettyó meder kialakításáig. A Rábé család neve először egy 1215-ös pereskedés irataiban jelent meg.

Nagyrábé néven a 16. század elején a Bajomi család birtokaként említik. Nagyrábé első okleveles emlitése 1332-ben történik a Váradi Regestrumban. Ekkor már egyháza, plébánosa volt. A népesség létszáma – a törökdúlást leszámítva – a 20 század közepéig folyamatosan nőtt.

Rabe, Rabay néven 1412-ben, 1415-ben, 1422-ben Békés megyéhez tartozóan említenek települést. Nagh Rabe 1458-ban Bihar megyében szerepel. Első ismert birtokosait, a Bajomiakat akiket Nagy Lajos 1517-ben birtokukban megerősítette. A szomszédos Kisrábét a váradi püspök birtokolta.

A 17. században a két település elnéptelenedett, közös református templomuk elpusztult. Az Erdély határán a törökdúlás idején és a következő évszázadban is többszörösen megadóztatott, a világháborúktól is sújtott település népességszáma békésebb időkben 2000 fő körül mozgott.

A tizenkilencedik századtól a nagyközség földjeinek egyik nagybirtokos tulajdonosa a Des Echerolles Kruspér család volt. Kastélyuk ma is áll. Évszázados központképző szerepét rehabilitálja a szomszédős lovarda látványos fejlesztése. A település másik centruma a református templomhoz rendeződött. A többszáz éves utcaszerkezet máig fennmaradt.

A lazán beépített településekkel szemben felértékelődik a funkciók kialakult keveredésének megtartása, a koncentráltabb térbeli elhelyezkedés, a helyi anyagok és eljárások alkalmazása. Ilyen megközelítésre is figyelve kívánjuk megfogalmazni a megtartást vagy/és rekonstrukciót igénylő örökségek körét.

Nagyrábéra és más kis lakosszámú településre nem vonatkoztatható a városok peremére kirajzás területpazarlása. A kialakult telkek az alig száz éve még túlnyomórészt mezőgazdasági hasznosításra is szolgáló kertekkel működtek.

A távlati népességszám változás és a turisztikai programok, építések bármilyen válfaja mellett is nagy jelentősége lesz a népi lakóházak megőrzésének, de hasonlóan fontossá válnak az ipartörténeti épített emlékek. A jelenkori turisztikai látványosítás azonban meggyengítheti a település fennmaradásának zálogát jelentő kettős érintetlenség - az érintetlen természet és az érintetlenül hagyott épített és eszközökben fennmaradt múltbeli értékek együttesét.

Nagyrábé több évtizedes közösségerősítő és kultúragondozó közelmúltja a térségben kivételes életminőség- lehetőséget biztosít a település számára.

MŰEMLÉKEK

Nagyrábé egyetlen országos védettségű műemléke a **református templom** épülete.

Későbarokk stílusban 1803 és 1809 között épült. Copf szószéke az 1800-as években készült. Klaszszicista berendezése Meyer János nagyváradi asztalos munkája 1809-ből.

1898-ban felújították, a tornyot 1909-ben bádogozták. A teteje fazsindelyes, tornya négy fiatornyos. Orgonáját Angster József készítette 1911-ben. Az úrasztal és az azt övező korlát Őry József, helybeli kerékgyártó munkája 1909-ből. A templom falai fehérek, dísztelenek.

Az utolsó nagy felújítás 1996-ban fejeződött be, amikor műemléki védettség alá helyezték. Műemléki védettséget kapott a környezete is. 2009-ben és 2011-ben különféle támogatásokból és pályázati úton ismét felújításokra került sor. Külön érdekesség, hogy a templomot kizárólag a lakosok adakozásából építették fel, a szomszéd település, az un. Szejdi-dúlás idején elpusztult Rétszentmiklós lakóházainak köveinek felhasználásával.

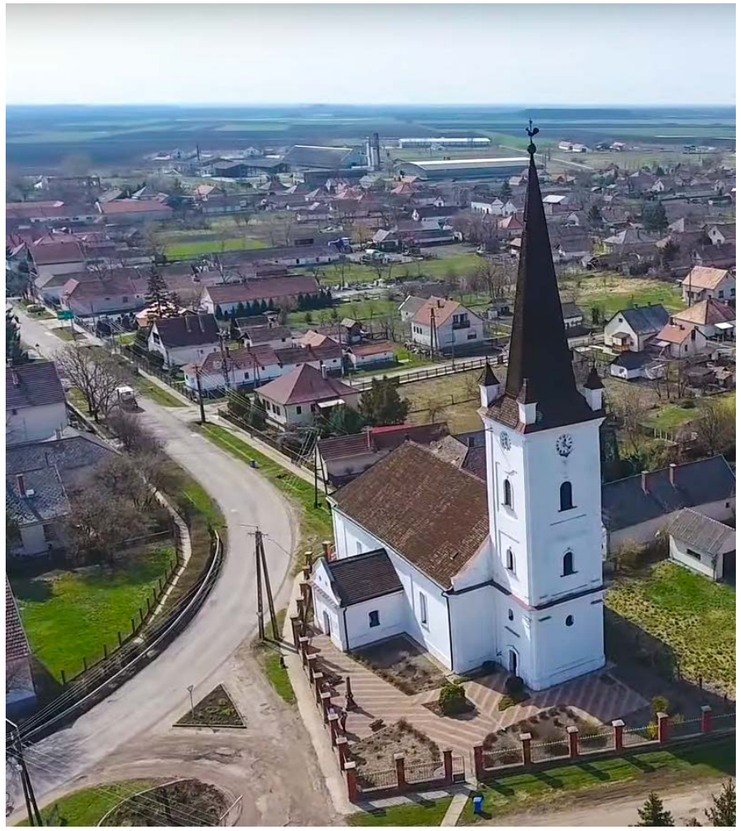

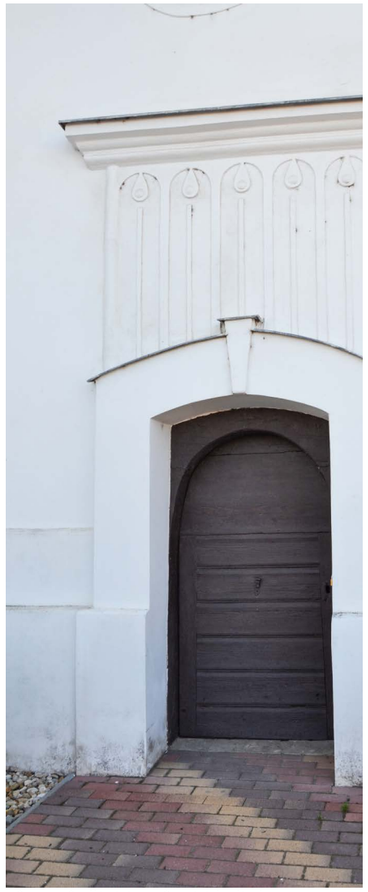

A református templom és környezete. Jobb oldalt: a karzattartó oszlop feje és az épület legrégebbi ajtaja.

HELYI VÉDELEM

Nagyrábé helyi védelem alatt álló épített és természeti, környezeti értékei a 13/2004. (IV. 30.) számú helyi rendelet szerint:

Az országos védelem alá nem helyezett, így műemlékként nem nyilvántartott hagyományos jellegzetességek és természeti elemek megóvása érdekében hozott rendelet a műemléki védettségre esélyes építészeti értékekre, így az Echerolles majorság épületeit és a Füsti kastélyt nem helyezte helyi védelem alá. A helyi védett értékek:

- **Módos paraszthház, tájház Rétszentmiklósi u. 2.** 1830-as minta alapján létesült - az 1960-as évek végén Szűcs Sándor Néprajzi gyűjtemények könyve alapján. A paraszthház tornác, szoba, pitvar és kamra helyiségekből áll. Az épület fala vertfal, a gerendázat, a tetőfa, a nyílászárók a falu nyugati részén lévő kisrábéi kocsányos tölgyerdő fáiból készültek. A tetőfedésre használt nád a falu határában lévő mocsárból származott a XIX. századból.

A művelődési ház parkjában kialakított egyszerű nyeregtetős,nádfedeles tájház az itt élő emberek egykori életvitelébe nyújt betekintést. Az épület Szűcs Sándor "Néprajzi gyűjtemények" című könyvéből az 1830-as évekből származó módos paraszthház tervei szerint épület a szerző irányításával, a falu lakosságának segítségével. Az építési anyagok a község határából kerültek beépítésre, az abban elhelyezett tárgyak, eszközök helyi lakosoktól, elődeik hagyatékából származó helytörténeti és néprajzi emlékek 1850-1920 időszakból. A deszkaoromzat a napsugarakkal díszített. (Települési értéktár, Nádháziné Bende Zsófia)

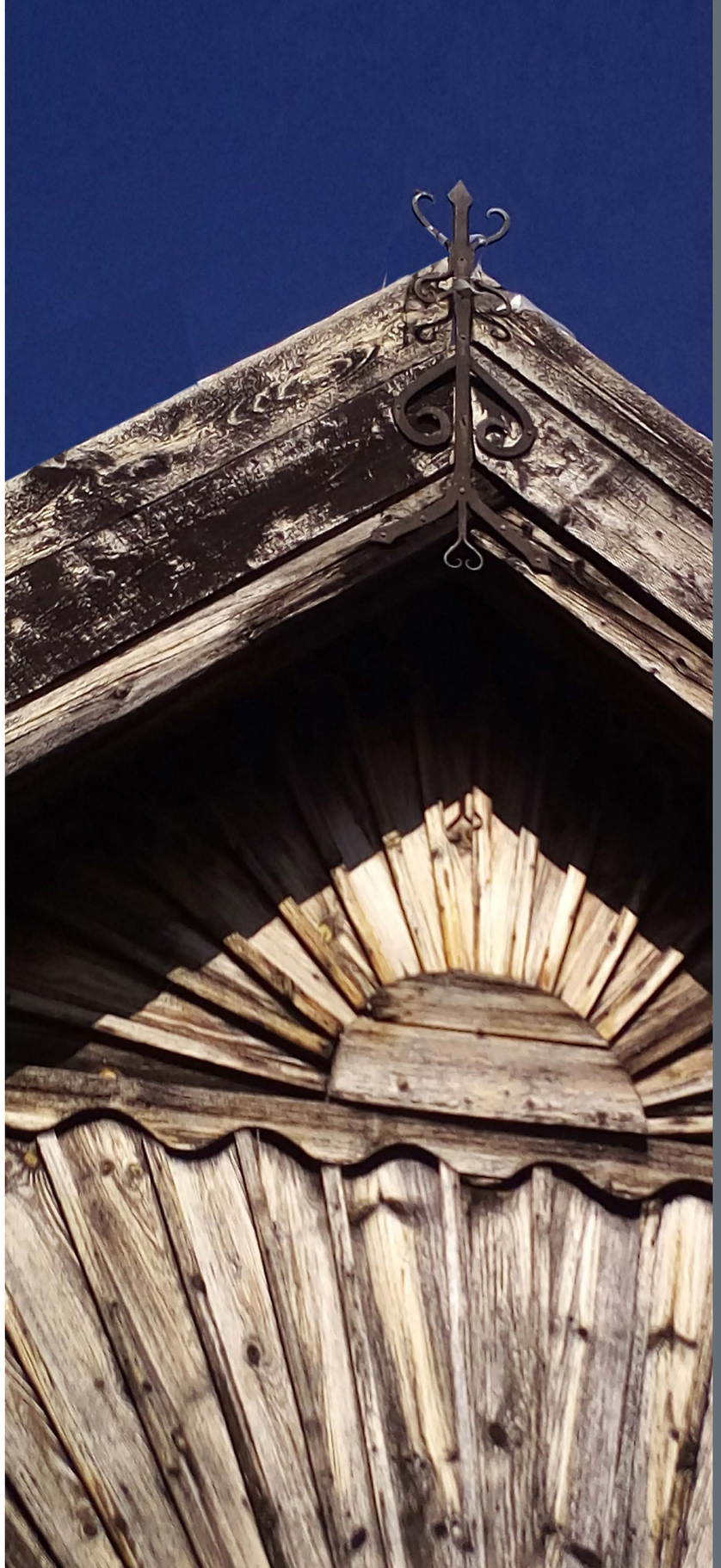

Az előző oldalon balra fenn: a tájház és paraszthéz előtti repkénnyel befutott épület, középen a tájház homlokzata a napsugaras oromdeszkázattal, alul a paraszthéz és a tájház együtt.

Jobb oldalt a tájház oromdeszkázata a deszkákat összefogó igényesen megformált díszítő vasalat.

Helyi védett paraszthéz: Rétszentmiklósi u. 2. eredeti paraszthéz anyagai felhasználásával 2001-ben épült fel a falumúzeum mögé. Az épület a Sárrét népi építkezését tükrözi és a XIX. század építési hagyományai alapján készült. Az eredeti épület a Nádasrét utca 22. szám alatt állt.

A paraszthéz szoba, pitvar és kamra helyiségekből áll. Az épület falazata vályogfal sárba rakva. A födémszerkezetet a mestergerenda és a sárgerendákra fektetett folyógerendák alkotják, melyeknek egy része az eredeti épületből került beépítésre. Erre a vázra terítették a 20-30 cm vastag nádréteget, melyet alul felül törekes sárral betapasztottak. A tetőszerkezete szarufás, nyeregtetős, náddal fedett. A padlásfeljáró az oromfalba került elhelyezésre. Az épület népi bútorokkal van berendezve.

Az 1937-ben épült harangláb, balra a tetőrész - Harangláb 1937-ből. Helyi védelem alatt áll 2014 óta. A harangláb az Arany János utca 9-11. szám alatti Idősek Otthona telkén áll. Korábban itt az iskola állt, a harangláb jelezte az órák kezdetét és végét. Az iskola megszűnése után a harangláb időjelzésként, vészharangként és lélekharangként működött. A harangláb fa szerkezetű. 4 darab 4 méteres akácoszlop a fő tartószerkezete, három oldalt andráskereszttel merevítve, és szintén három oldalt lécből készült 1,3 rn magasságú apácarácsos mellvédfallal. A tetőszerkezete sátortetős faszerkezet lemezfedéssel. A tető síkja alatt elhelyezett Vízszintes merevítést adó deszka fűrészelt mintával készült. A harang a temetőbe került.

HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI ÉRTÉK

A füstpusztai kocsányos tölgy hely védett természeti érték. A község központjától délkeletre, 4 km-re található Füstpusztán a ma fogadóként üzemelő egykori Echerolles kastély. A ma már csak nyomaiban felismerhető erdő képezte alapját, az angol tájképi stílusban kialakított egykori parknak. A kastély mellett áll a múlt tanúfája a kocsányos tölgy. Az idős körülbelül 250 éves fa feltehetően a régi erdő megmaradt tanúja. Törzse mintegy 550 cm kerületű, magassága 20-22 méter, a lombkorona átmérője 30-35 méter. Az egészséges fa - méretei és kora alapján ~ a térségben különlegességnek számít. A Füstpusztai-erdő gazdag gombaflórával és rovarfaunával rendelkezik. Ezért ez is hely védelemben részesült 2014-ben.

TOVÁBBI HELYI ÉRTÉKEK

A helyi értéktárban a korábban említett helyi védett és az országos védelem alatt álló épületek és értékeken túl további helyi építészeti, településképi jelentőségű értékek kerülnek bemutatásra. Ilyen például a Füsti-kastély. Különös értéket képvisel a település külterületén, a mintegy három kilométerre fekvő Füstpusztán, az egykori Des Echerolles család kastélya. Az első historizáló, neoklasszicista kúria építését a kiegyezés utáni időszakra tehetjük, 1860-1870. közé. A füsti kastélyt helyi lakosok emlékezete szerint először 1910 körül építették ujjá. A nagyváradi levéltárat a Füst pusztai kastélyba menekítették, a II. világháború idején, 1944-ben, majd innen 1945-ben ökrös szekerekkel vitték a feltört ládákat Csillag-tanyára, a vasútállomásra. 1947-48-ban az Echerolles család a berettyóújfalui Lisztes építő mesterrel a kastély lebontott épületszárny anyagából hozatja rendbe a serült részt, melyet 1950 őszéig laknak. A kastély kisajátítása /államosítása/ után lakói Bakonszegbe költöztek. A kastélyt először az Új Barázda Szövetkezet, majd a Petőfi Szövetkezet használta. Ekkor kezdődnek a bontások, indul meg az épület az enyészet útjára A fokozatosan romló állapotot a Petőfi Vadász-társaság fékezte meg, mely rendbe hozatta. Vadászházként, vendégházként, rendezvény-házként használja mai napig is. A jelenleg is látható egy emeletes, klasszicizáló homlokzatú, pincés épület az eredetinek csupán egyharmada, az egykori nyugati szárny. Központi helyisége a nagy galériás előcsarnok, nagyméretű cserépkályhával, ahonnan tágas lépcső, eredeti kovácsoltvas fogódzóval vezet fel az L alakban elhelyezkedő emeleti szobákhoz és kápolnához. A kápolnából vizesblokk lett kialakítva. A kápolna felett kör alaprajzú kistorony állt, melyet már sajnos lebontottak. 2007-ben felújították a szobákat, később a vizesblokkot. A kastély ablakai egyenes záródásúak, szalag-keretezésű sarkai hangsúlyosak, alattuk párkány és egyszerű kötény díszítés látható. A fő homlokzaton a bejárat rizalitja jelzésszerűen előre lép. A jelenlegi főbejárathoz köríves lépcső vezet fel, melyet két oldalt toszkán pilaszterek, fenn timpanon zár. A homlokzat jobb oldalán (nyugati rész) egy korábbi ablakból kialakított vakablak látható. Bal homlokzata teljesen felfalazott, egykor itt kapcsolódott a kastély középrészéhez. Hátsó homlokzatának jobb rizalitja jelzésszerűen előre lép, míg bal oldalán az utólag kialakított terasz figyelhető meg. Ennek a helyén korábban négy pilléren nyugvó, mellvédes tornác állt, melyhez ívelt mellvédő lépcsősor vezetett. Jobb oldali homlokzatán a négy emeleti ablakból csak egy tölti be ma is eredeti szerepét, a többit befalazták.

A Füsti-kastély a bontások előtt

A másik kastély a Des Echerolles - Kruspér kastély a község központjában épült, egy korábbi kúria átépítésével 1909-ben. Jellenlegi állapota a korábbi kúriából csak a kápolna részt tartotta meg. A mai formáját 1923-ban érte el, utána belső átépítések történtek. 1945-ben a Gépállomás használatában volt, majd Mezőgazdasági szakiskolának ad helyet. A Petőfi Szövetkezet irodája után a RÁBÉ-PORTA Kft. vásárolta meg, és kezdett hozzá a teljes rekonstukcióhoz.

Fent, balra lent és jobbra lent: a Des Echerolles - Kruspér kastély

A Füsti-kastély ma

A település értéktárában szerepel még egy hévizkút, mely 1987-ig strandfürdőt látott el. Nagyrábén 1969-ben a Kőolajkutató Vállalat által írt a térségben viszonylag mély 960 m talpmélységű, átadásakor 800 liter/perc, 64 fokos hévizet adó kút. Bár vizsgálatakor nagyon sok ásványi anyagot tartalmazott a víz, mégsem minősítették gyógyvízzé. A Petőfi Szövetkezet 1971-ben Strandfürdőt épített a kútra, mely 1987-ig biztosította az ide látogatók kikapcsolódását. A fürdőben egy termál (32-34 C fok) és egy gyermek medence volt. A geotermikus energiát a Szövetkezet kertészete is hasznosította, 1970-75 között.

A kutat a Petőfi Szövetkezet 1990-ben adta át a helyi önkormányzatnak. A bejárati építmény színvonalas építészeti keretben megőrzése esetén jelentős turisztikai érték.

Örökségvédelmi hatástanulmány szerint helyi védelemre javasolt több nagyrábéi építmény. A tanulmányt Zsemberi István okl. építészmérnök építész vezető tervező, vezető településtervező készítette 2011-ben. A 2011-ben készült vizsgálat alapján helyi védelmi intézkedés az alábbiak szerint indokolt:

Az Echerolles kastély (Rétszentmiklósi u. 1.) az önkormányzati határozatok alapján még nem kapott helyi védelmet, indokolt kiemelten kezelni a létesítményt.

A Füstpuszta alatti volt Füsti-kastélyt tartalmazza a városi értéktár. A csak harmadában fennmaradt kastély eredeti állapotának helyreállítása alkalmas üzemeltetési program hiányában nem vetődött még fel. A helyi védelem így is indokolt.
Igen kevés olyan tornácos épület áll még, amelyek megtartása műszaki szempontból is megoldható.
Védelemre javasolt épületek: HV jellel:
HV 1 Széchenyi u. 40
HV 2 Bocskai u. 4.
HV 3 Aradi vártanuk u. 9
Helyi védelmet kívánó kőlábas kerítések: 12/1. Bánáti u. 10.
12/2. Széchenyi u. 11. 12/3. Széchenyi u. 25.
12/4. Széchenyi u. 50. 12/5. Széchenyi u. 37.
12/6. Dózsa Gy. u. 17.

Bocskai utcai felújított lakóház

Aradi vértanúk utcai múlt századi tornácos lakóház

Széchenyi utcai tornácos lakóház

Az előző oldalon: íves fejű pillérek a Széchenyi utcán ezen az oldalon fenn régihez hasonló pillérek, új kapu-alakzattal, a ház eredeti oromdeszkázata látható. Az erőteljes fejjel kialakított fehér pillérek igényes áttört fémkapuval megkomponáltak. Alul jobbra igényes a pillérfej és ajtókiképzés. A középső ajtó kapupillérei és az ajtó is eredetiek.

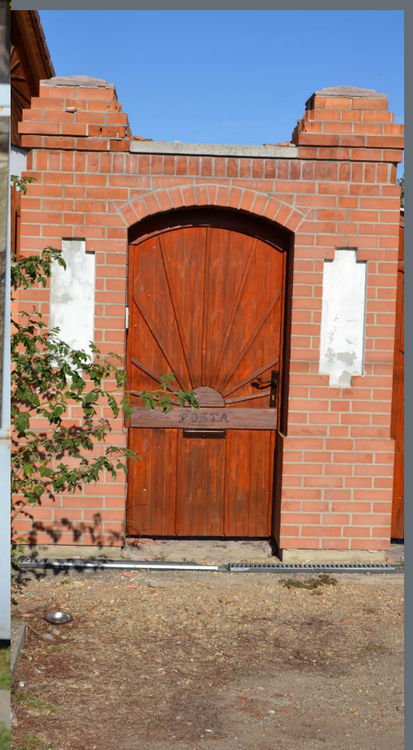

Korábbi értékvizsgálat bemutatta a helyi értékes épületeket és téglapilléres kapukat melyek meghatározó elemei a településképnek. Ezen túl jelentős szerepe van a község arculatának alakításában a Rábé Porta lovarda és lóistálló épületének, a Des Echerolles kastélykertnek, a Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjteménye létesítményének, a Malomkő horgásztónak, a Temető ravatalozójához vezető kertnek és a II. világháború áldozatainak állított emlékműnek *(kép a 4. oldalon)* is.

NAGYRÁBÉ TÁJI ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEI

Nagyrábé nagyközség közigazgatási területén a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési körébe eső védett területek és kategóriák találhatók. Mivel Nagyrábé közigazgatási területének északi részét - a Bihardancsháza és Biharnagybajom közé eső területet - érinti a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete ezért, ezen a területen fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást (építést és területhasználatot) megvalósítani.

A település külterületét érinti a nemzeti ökológiai hálózat pufferterülete és az ökológiai folyosó is. A község területét érinti az európai közösségi jelentőségű NATURA 2000 terület, a Bihar elnevezésű HUHN10003 azonosítószámú különleges madárvédelmi terület. A kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek közül kettő is érinti a település közigazgatási területét. A HUHN20093 azonosítószámú Kaba-földesi gyepek elnevezésű és a HUHN20098 azonosítójú Dél-ásványi gyepek elnevezésű NATURA 2000 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek Nagyrábé észak, északkeleti részén helyezkednek el.

Nagyrábé nagyközség teljes közigazgatási területe Érzékeny Természeti Területnek minősül, a Bihari-sík Érzékeny Természeti Terület részét képezi. Ezzel átfedésben van az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes szabályai alapján kijelölt úgynevezett Magas Természeti Értékű Terület. Ezeken a területeken természetvédelmi célú célprogramok igénybevételére van lehetőség.

A község igazgatási területén a Birdlife International kritériumrendszere alapján kijelölt kulcsfontosságú madár- és természetvédelmi élőhelyek kerültek meghatározásra. A területen a késfészkű aszat (Cirsium brachycephalum), a sziki kocsord (Peucedanum officinale), a réti őszirózsa (Aster sedifolius), a mocsári teknős (Emys orbicularis), a túzok (Otis tarda), a gyöngybagoly (Tyto alba), a daru (Grus grus) és a kerecsensólyom (Falco cherrug) előfordulásáról van ismert információ.

Országos jelentőségű védett természeti terület a Bihari-sík tájvédelmi körzet. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján több kunhalom is ex-lege védettséget élvez a településen. Ezek a Csata-halom, Halom-szer, Eseró-halom, Béka-halom és a Puszta-halom elnevezésű kunhalmok. A fent leírtakon kívül még természeti területek is találhatók a település bel- és külterületén egyaránt. A táj- és természetvédelmi érintettséget a következő oldalon szereplő térkép mutatja be.

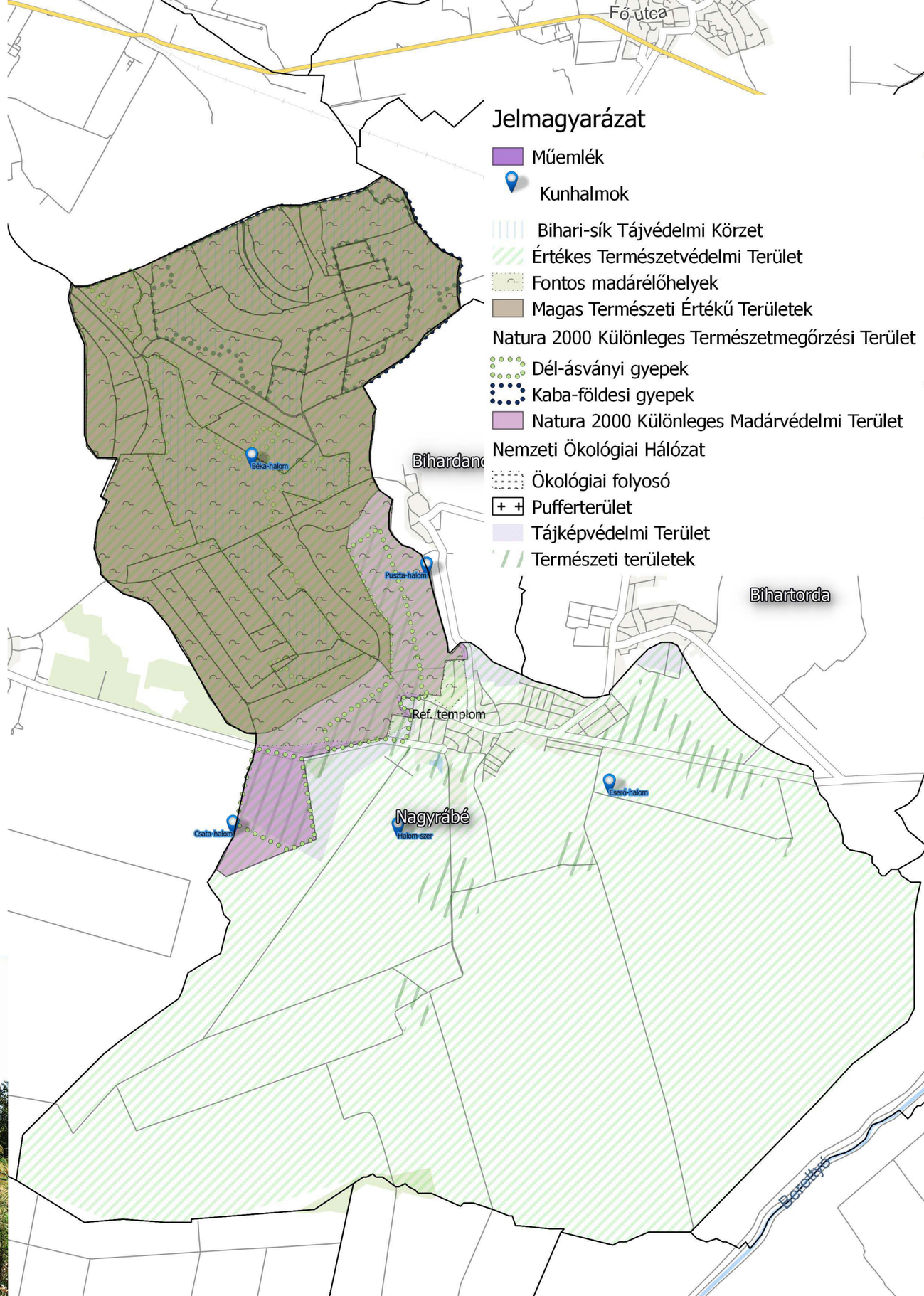

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK

A kézikönyv a következő eltérő karakterű, településképi szempontból meghatározó területeket határolja le: **falusias lakóterületek, központi településrész, turisztikai településrész, régészeti lelőhelyek, természetvédelmi szempontból meghatározó területek.**

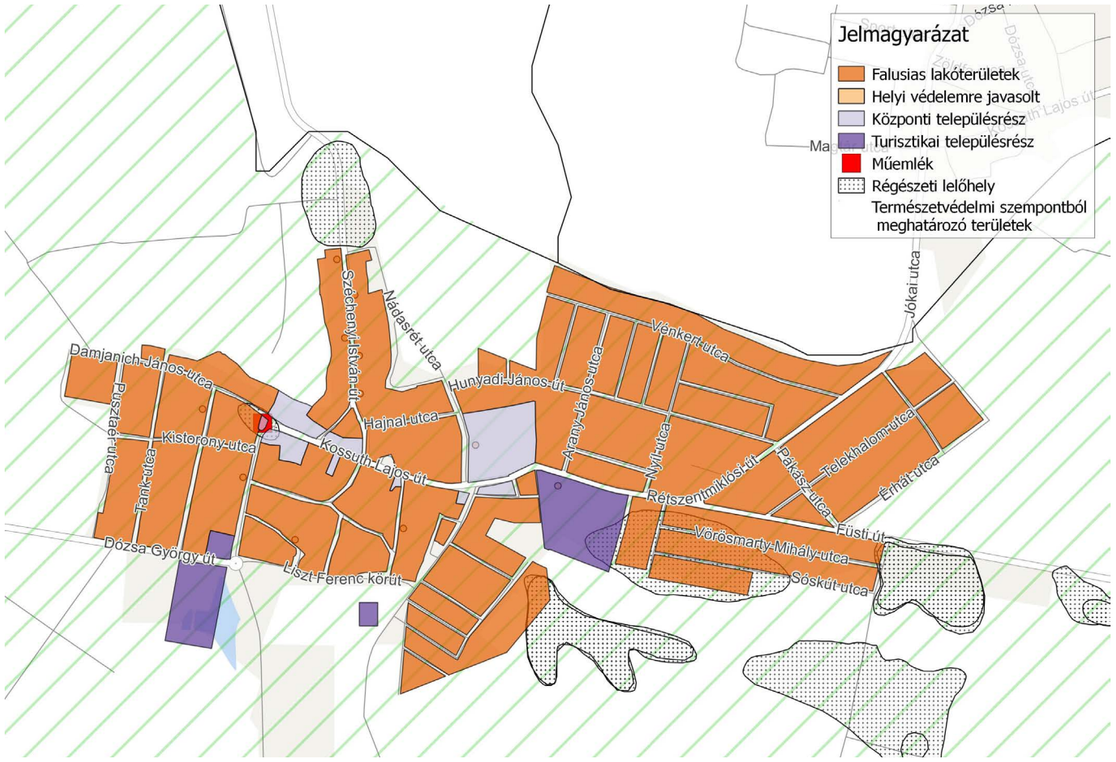

KÖZPONTI TELEPÜLÉSRÉSZ

A tizenkilencedik században a településközpont, a századelőn épült új református templom köré szerveződött. A Rétszentmiklóssal összenőtt Nagyrábé lakosszáma 1938-ban 3300 volt, ma 2200 körüli. A templom építése utáni évszázadban jelentős mértékben közigazgatási - szakrális centrum volt. A keleti központ-területen ugyanakkor a gazdasági jellegű funkciók kaptak nagyobb hangsúlyt a legnagyobb földbirtokkal rendelkező és jelentős méretű parkban kastélyt építő Des Echerolles-Kruspér család aktivitása révén. Majd az elmúlt fél évszázadban erős kulturális centrum bontakozott ki ezen a településrészen. A két központ-mag között lakófunkciót nem zavaró kisebb intézmények létesültek.

A két központ-részen és ritkábban a közbenső térségben is jellemző üzlet és szolgáltató funkciók mellett megjelentek a főúttól távolabbi, egyelőre a tömbbelsőkben formálódó szolgáltató és kereskedelmi funkciók. Lehetőség nyílhat a főúttal párhuzamos belső gyalogos-kerékpáros útvonalak kialakulására. Így hálószerű vonalak mentén átjárható, hosszú körüljáró sétákra is alkalmas idegenforgalomvonzó központ-térség formálódhat. A főútvonal mentén az épületek szintszámának növelése nélkül, kerttervezési eszközökkel és a meglévő homlokzati arculat egyedi kompozícióba foglalásával, közparkok formálásával erősödhet a jelenleg is értékes vizuális elemekben gazdag központ térség vonzereje.

Nagyrábé gazdasági-társadalmi és közigazgatási tevékenysége évszázadok óta szorosan kapcsolódott Nagyváradhoz. Az 1920 után megszűnt kapcsolat újraéledése tartalmában és méretében is pozitív értelemben megváltoztatja, funkciógazdagabbá teheti Nagyrábé települést. A környező három kisvárossal együttműködésre is ez a nagyvároshoz kötődés ad esélyt.

A Művelődési Ház egyik utcai előtető kialakítása - a 20-as évek modern építészetének magastetős épülethez hangolt felidézése

Polgármesteri Hivatal 1995-ben felállított székelykapuja

Kossuth Lajos Művelődési Ház és Könyvtár hosszhomlokzata

A lakosság-megtatás új lehetőségeit igéri a digitalizáció, amely folyamatban már a kistelepülések a nagyvárosi személyközi kapcsolódásokhoz hasonló életminőséget kínálhatnak kastélykert-méretű telkekkel, a nagyvároshoz képest töredék áron. A jelenlegi óvoda és iskola valamint a kulturális létesítmények központbeli koncentrált elhelyezése és működtetése is kiválóan megoldott.

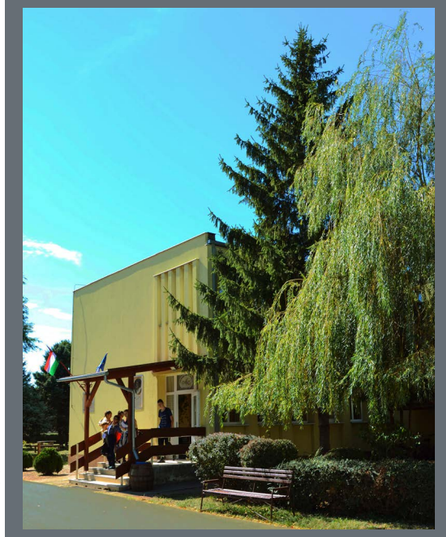

Az iskola főhomlokzata, bejárata és a mellette lévő park.
Alul a művelődési ház főbejárata és az óvoda épülete.

Új tornaterem

Iskola és üzletek

Tűzoltóság és iskola

Településközponthoz közeli sátortetős jellegű beépítés

Településközponthoz távolabb régi és újabb rendezett nyeregtetős beépítés

FALUSIAS LAKÓTERÜLETEK

A Kárpát-medencei falusias településarculat évezredes formálódása jókora szakadásokkal történt. De Európa mezőgazdálkodó, halászó, mesterségeket gyakorló népességének legnagyobb része is hasonló létezési szünetekkel vált mára kissé hatékonyabban gazdálkodó és városias termelésben és szolgáltatásokban is tevékenykedő polgárok életterévé.

Jelenleg a településközponton kívüli területek nem felület, hanem utcavonalak mentén különböznek. A központhoz közeli lakásépítésre vonzó utcák házai a hatvanas-hetvenes években épültek át, többnyire sátortetős formára, az idősebb lakók kis oromfalas házai fokozatosan tűntek el. Majd a hetvenes évek végén és a nyolcvanas években a városközpont közelében is megszaporodtak az akkori oromfalas, a népi házi jelszavával felszerelt, típustervekkel vonzóvá tett, megnövelt tömegű oromfalas épületek. Egyes központtól távolabbi területeken hatnyolc oromfallal rendezett utcaképek alakultak ki, de a hagyományos megjelenésű színes vagy fehér homlokzatos, faszerkezetű oromfalas házak nagyobb számban maradtak fenn, és néha épültek is. Így a központ körül többségben vannak a sátortetős jellegű tetőalakzatok.

Településközponthoz távolabb régi igényesen színezett nyeregtetős épület

A központtól távolabbi területeken lazább a beépítés, és váratlanul egy-egy alagsoros, majdnem emeletes épület okoz meglepetést a még megmaradt keskeny paraszthá-zak társaságában. Ezért mondható, hogy a hagyományos falusias területrész nem egyszínű, és az utcánként eltérő sátortetős vagy oromfalas jellegekre tekintettel úgy jellemezhetjük, hogy változatos. Így alkot kifejezetten vonzó összképet, hiszen nagyobb, telepszerű, egyenes utakkal kirakott városrész nem jelent meg.

IDEGENFORGALOM, SZABADIDŐ, SPORT, KULTÚRA

Nagyrábé igazgatási területének harmada komoly természetvédelem alatt áll. Az utazásokkal kombinált turizmus szállás, étkezés és érdekességnéző programajánlatok, a természetjáró bakancsos sport turizmus, a festő és gyerek táborok összekapcsolására a helyben kirándulók világával több lehetőség is adott.

Ahhoz, hogy a helyben élő lakosság gyermekei és fiatal felnőtt korosztálya helyben tudjon városi élménygazdagsággal élni, a településnek gazdája tudjon maradni, ne váljanak uralkodóvá a nyaralóházak, a hazai sport- és kultúra kínálatot kistérségi szinten kellene összehangolni. A sportpálya megvan, fejleszthető is.

Rengetegen keresnek jövdelemszerző lehetőséget az idegenforgalomban. A nagy versengésben azok nyernek, akik kivételes színvonalon és megbízhatósággal működnek. Ehhez a térségi együttműködés feltétlenül szükséges lesz.

TURISZTIKAI TELEPÜLÉSRÉSZ

A helyben megtermelt mezőgazdasági és természeti nyersanyag feldolgozása mellett az idegenforgalom ad lehetőséget jövedelemszerzésre és élhető település kialakítására. Ha a kínált termékünket nem lehet megkülönböztetni más hasonló termékektől, és a vevőnek választania kell, akkor a márkát választja. A hely, a készítő megszemélyesített település, jelentős összetevője a márkának. De a megkülönböztetés fontos eszköze a név, a kép, különösen a jel. Olyan emlékezetbe véső jel, amely értelmezésre késztet. Az pedig, hogy beszélnek róla, legendákat teremt.

A magyar vidék települései turisztikai tekintetben is hasonló termékeket állítanak elő ma és holnap is. A természeti és építészeti értékek, a sport- és művészeti kultúra, a kiváló oktatás és gasztronómia megtervezhetők. A legerősebb vonzerő, a legenda, amely valami jel, szín, alakzat állandó jelenlétére alapozott, termék-alakzata, elérhetősége állandó. Ilyen turisztikai termék ma Nagyrábén a Füsti kastély tölgyfája. A védelem alatt álló természeti értékek sokasága, nagy múltú kis épületek sora, kiállítások és sportesemények, kiváló iskolai eredmények, kellemes panziók fontos, de túl racionális dolgok ahhoz, hogy legendák tárgyává váljanak.

Filmrendezői megfogalmazással: kell a megkapó tömörülés. Erre van esélye Nagyrábénak, ha olyan jelet hoz létre, amely páratlan, és nem is utánozható. Mert csak az idő és a véletlenek hozták létre, és Nagyrábé polgárainak az a racionálisan nem értelmezhető türelme, hogy létezni hagyott két rom-építményt, a régi malom és a strand bejárati épület romjait.

A közelükben lévő Mezőgazdasági Hagyományok Gyűjtemény és különösen a lovarda és kastély plusz kastélypark helyreállítás a természeti értékekre szervezett programok és a Füsti Kastélyhoz vezető gyalogos-lovasút rehabilitálása a több napos képzőművészeti és gyermek táborokkal még ilyen vázlatos képpel is biztató jövőképet jelez.

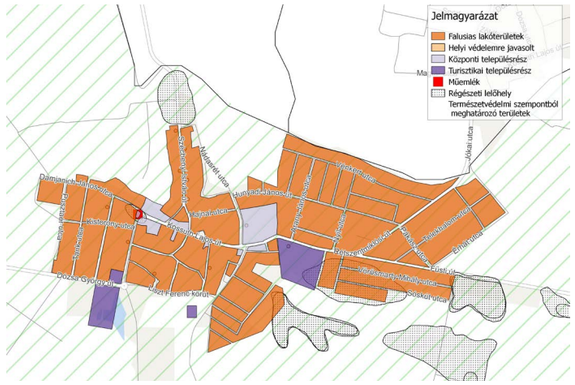

Des Echerolles -Krusper kastély melletti lovarda istállója
A turisztikai jelentőségű épületegyüttes istálló része

Malomkő-tó a volt malom épületromnál. Horgásztóként kedvelt

A Sárrét legjellegzetesebb madara a daru. Így Nagyrábén, egy teljesen szokatlan II. világháborús emlékmű áll a községházához közeli kis park közepén. Még a rendszerváltozás előtt, 1986-ban állították. A felszabadulás', vagyis a szovjet csapatok bevonulásának időpontja olvasható a talapzaton. A hősök, áldozatok nevei nincsenek ott, nem olvashatóak.

A téralakítás és a madarak háttér-növényzetének tervezett kialakítása valamint további kertépítészeti eszközök vizuális történésekkel gazdagíthatják a kis teret.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

TELEPÜLÉSKÖZPONT

A jelenlegi Nagyrábé főutcájának visszafogott arculata [ld. fent] és a végletekig elszabadult építészeti megnyilvánulások [alsó ábrasor] jelzik a határokat, amelyek között a jövőbeli arculatra vonatkozó központ-elképzelések megfogalmazhatók. Az építészeti formálásra vonatkozó javaslatok között az igényesnek tartott megoldásokhoz illeszkedés a lakásépítésnél nagyobb hangsúlyt kap, mint a településközponti üzletek és intézmények körében. Az új tornaterem és a lovarda udvari kerek építményei példázzák a nagyobb formáló szabadságot. A természeti értékek védelme jegyében a látogatóközpontok adnak némi látvány-kínálatot a különleges élővilágról. A település több napon át vonzó élménykínálatát a szabadidős sport- és kulturális szolgáltatások együttese adhatja hatásos csomagolással. Ma a kistelepülések sokasága próbál egymáshoz hasonló kínálatot megfogalmazni és arra fogyasztókat keresni. A különleges élmények nagy részét nem költségesen előállított attrakciók, nem megunható poénok adják. A településközpontban belakható terek egészen szokatlan, szinte megnevezhetetlen építészeti és kertépítészeti jelenségei nyűgözhetik le az ide látogatókat.

Balra: a településközpontban egy valódi, mintakönyv szerint felépített tájház, alatta - szintén a központban - egy trópusi növényekkel övezett gémeskút mögött egy népi arculat jelleget őrző tájház jellegű épület - szintén a központban.

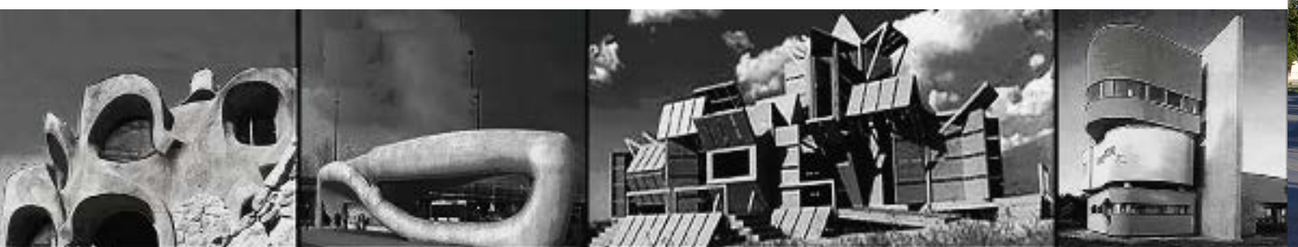

Magasság

Nagyrábé központi településrészén a lakóépületek többnyire földszintes kialakításúak, ritkán egy emeletesek vagy tetőtér beépítettek. A meglévő lakóházak közel azonos magasságúak, ezért a túl magas házak nem illeszkednek a központi településrészbe.

Tetőhajlásszög és tetőforma

A házak tetőhajlásszöge közel azonos, ezzel egységes utcaképet formál a központi településrészen. A leggyakoribb a településrészen a 40 fok körüli tetőhajlásszög. Lapostetős épület egy-egy közintézmény épületre jellemző csupán, de ezek alkalmazása lakóépületen vagy a túl nagy hajlásszögű tetőkialakítások a kialakult településrész képébe nehezen illeszthetőek be. Új épület esetén javasolt a 38-44 fok közötti tetőhajlásszög megválasztása.

A tetőidomok a központi településrészen elég változatosak. Az épületek többnyire egyszerű tetőformákkal fedettek, előfordul a nyeregtető, a kontyolt nyeregtető de vannak összetett tetőformájú épületek is. Az új épületek tervezésekor érdemes odafigyelni arra, hogy az építési hely szomszédságában milyen tetőformájú épületek állnak. Törekedni kell arra, hogy az új épület tetőformája illeszkedjen a szomszédos épületek tetőformáihoz, az utcaképhez.

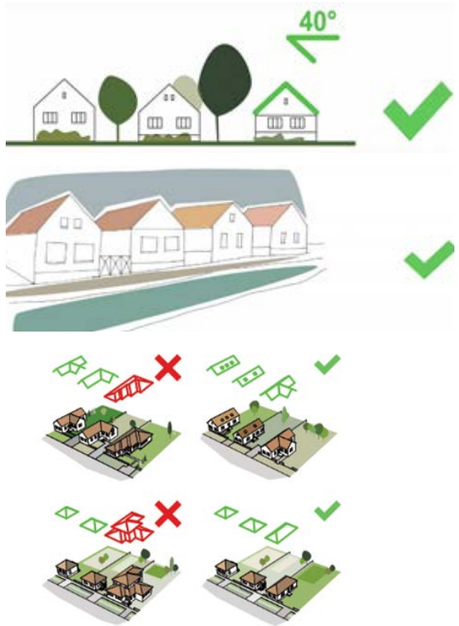

Telepítés

A központi településrészben házak telepítése jellemzően szabadonálló elhelyezésű, de ritkábban oldalhatáron álló beépítés is előfordul. Az épületek telken belüli elhelyezkedése, kialakítása utcára merőleges rendszerű, előkertes kialakítású. Új építéseknél kerülni kell az utcára nem merőlegesen történő telepítést és az indokolatlan mélységben való elhelyezést.

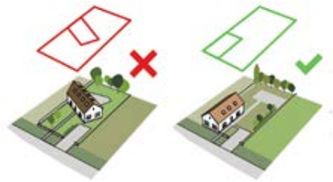

Terepalakítás

Nagyrábé község síkvidéki település. Az épületek elhelyezésekor nem kell lejtős, dombos terepre számítani.

Anyaghasználat, színek

A településrész épületeinek színvilága visszafogott, megfigyelhető az illeszkedés, a hasonló anyag- és színhasználat. A meglévő épületek színéhez igazodó, ahhoz illeszkedő új épület építése ajánlott. A rikító, feltűnő és kirívó színű fémlemez fedés és burkolat kerülendő. Amennyiben mégis fémlemez fedés mellett döntünk, úgy lehetőség szerint az alacsony fényvisszaverő képességűt válasszuk, mivel bizonyos napszakokban és időjárási viszonyok mellett a magas fényvisszaverő képességűek jelentősen rontják az utcaképet, településképet.

Kerítések a központi településrészen

Az településrészen az igazgatási épületek többnyire nincsenek kerítéssel lehatárolva, de amennyiben kerítés építésére kerül sor, úgy javasolt az áttört kerítések alkalmazása a tömör és nem átlátható megoldásokkal szemben. A község igazgatási épületei esetében jó példa az alacsony sövénnyel való kerítés, mely akár közterületi növényzet is lehet, ha az épület előkert nélkül épült.

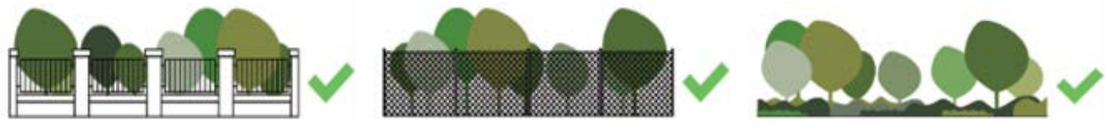

FALUSIAS LAKÓTERÜLETI TELEPÜLÉSRÉSZ

Magasság

A falusias lakóterületi településrész a község nagy részét magukba foglalják. Ide tartoznak az újonnan beépítésre szánt lakóterületek is, mert bár ott még nem alakult ki egységes utcakép, az építési övezet-meghatározások és a falusias lakóterületrészhez való illeszkedés csak így alakulhat ki. A házak többsége földszintes kialakítású, melyek oldalhatáron álló beépítésben állnak, és jellemzően előkertes.

A még beépítetlen területeken is oldalhatáron álló beépítést tesz lehetővé a szabályozás. A kialakult falusias lakóterületeken közel azonos építménymagassággal épültek a lakóházak, ezzel egységes településképet alakítottak ki. A község e területein nem javasolt túl magas házak építése, ugyanis a kialakult település- és utcaképbe ezek nem illenek bele.

Tetőhajlásszög és tetőforma

A lakóházak tetőhajlásszöge az egész település viszonylatában közel azonos, ezzel egységes utcaképet, illetve településképet formál. A tetőformára változatosság jellemző. Leggyakoribba sátortető, nyeregtető vagy kontytető alkalmazása, de az összetett tetőformák sem ritkák a településrészen.

A jövőben új házak építése során érdemes arra odafigyelni, hogy az építési hely szomszédságában lévő beépített területeken milyen tetőformát alkalmaztak. Például, ha telek körül sátortetős vagy nyereg-tetős épületek állnak úgy oda ne tördelt tetőformájú épületet tervezzünk, hanem a többi épülethez hasonló tetőformát.

Telepítés

A házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. Kerülni kell az utcára nem merőlegesen történő telepítést és az indokolatlan mélységben való elhelyezést. A falusias településrészen a kialakult előkertes beépítésű épületek esetében a 3-5 méteres előkertméretek a jellemzőek.

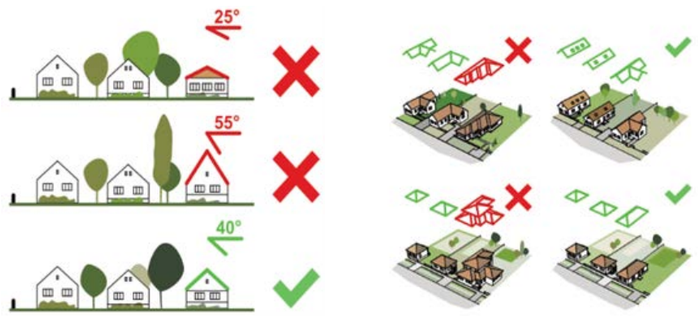

Anyaghasználat, színek

A településrész épületeinek színvilága visszafogott, összességében megfigyelhető az illeszkedés, a hasonló anyag- és színhasználat.

A meglévő épületek színéhez igazodó, ahhoz illeszkedő új épület építése ajánlott. Hangsúlyos, erős színek alkalmazása nem javasolt valamint fémlemez fedés és burkolat, fém és eternit jellegű homlokzat burkolat és mázas kerámia burkolat és falszerűen alkalmazott üveg, fémszerkezet kerülendő. A fémlemez fedéseknél figyelemmel kell lenni arra, hogy bár lehet illeszkedő színvilágú és formájú elemeket választani, bizonyos időjárási viszonyok mellett teljesen más látványelemként jelennek meg, mint cserépfedéses társai. A jó megoldás lehet, ha a fémlemez fedés mellett döntünk, akkor előnyben részesítjük a cserép jellegűek közül is azokat, melyek fényvisszaverő képessége alacsony.

Kerítések a falusias lakóterületi településrészen

A kerítések az utcakép szerves részét képezik. Léteznek hagyományos megoldások, melyek mind anyaghasználat, mind forma és kialakítás terén megjelennek, és léteznek modern megoldások is. Alkalmazhatunk élő kerítés elemeket, mint például sövényt a meglévő szerkezet kiegészítéseként.

Nagyrábé falusias lakóterületi településrészein az áttört kerítések előnyben részesítendők a tömör és nem átlátható megoldásokkal szemben. Ezeken a területeken többnyire a teljesen áttört kerítések alkalmazása jellemző. Az áttört kerítések nádszövettel vagy más hálószerű takaróanyaggal való borítása nem javasolt, helyettük a belátás korlátozására sövény telepítése vagy növény felfuttatása javasolt az egyes kerítéselemekre.

Természetesen tömör kerítések kialakítására is lehetőség van, ha magánéletünket szeretnénk megóvni. Ilyen céllal épült tömör kerítéseket is érdemes megszakítani helyenként.

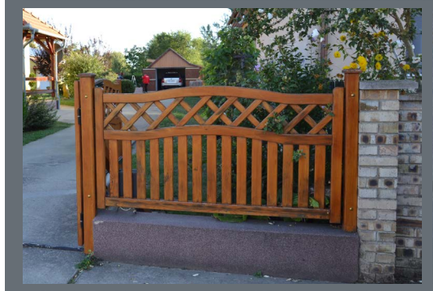

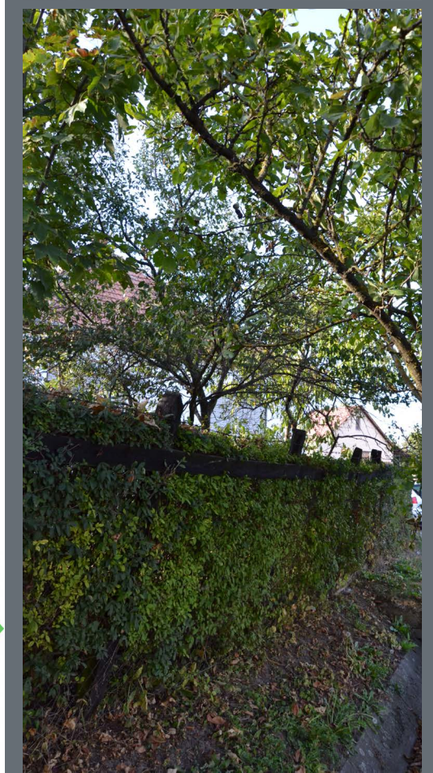

TURISZTIKAI TELEPÜLÉSRÉSZ

Magasság

A település turisztikai területei főként a központ, valamint a Malomtó környékén kerültek lehatárolásra. Többnyire kialakult beépítéssel rendelkező területek, mely magasság tekintetében elég változatos kialakulásúak, ezért meghatározni rájuk egységes sémát nem lehet. A község e területein javasolt a meglévő épületek magasságához történő igazítás, és azoktól magasabb illetve jelentősen alacsonyabb épületek építésének elkerülése.

Az istálló eklektizáló jellegéhez illeszkedik a lovarda épület és körkarám a RÁBÉ PORTA Nagyrábé-Major turisztikai attrakcióinak és szolgáltatásainak fejlesztése keretében.

A keleti településközpont-rész turisztikai fejlesztései szálláshely-létesítéssel történnek. A közeli sporttelep valamint a látogatható egzotikus állatbemutató mellett a kapcsolódó kastélyépület egykor jelentős méretű és minőségű parkjának rehabilitációja valósulhat meg.

A nyugati központ-részen a malomépülethez egykor tartozó Malomő-tó többcélú hasznosítása körében a horgászat kap jelentőséget.
A malomtó környéke természeti adottságaival és a szigorúan védett területekhez közeli elhelyezkedésével tömegrendezvényekre is alkalmas, de még inkább művészeti táborok és alkotóműhelyek fontos helyszíne lehet.

Tetőhajlásszög és tetőforma

Az épületek tetőhajlásszöge a turisztikai településrészen közel azonos. Vannak kivételek, de megállapítható, hogy a 40 fok közeli tetőhajlásszög a legjellemzőbb. A tetőformára azonban nem jellemző a sablonosság. A változatos tetőformák kialakulásához az épületek keletkezési ideje is közrejátszik. A kialakult tetőformákhoz illeszkedően kell egyes új épületeket megtervezni a településrészen.

Telepítés

Az épületek elhelyezése a kialakult állapotnak megfelelően, szabadonállóan javasolt a jövőben is.

A malomépület megjelenésének, felületének megőrzése az alap ahhoz, hogy a volt malom falai és a spontán kialakult növényzete kulturált érintetlenül hagyásával új művészeti táborok és különleges világítástechnikával felszerelt tömegrendezvények helyszíne valósuljon meg szabadtéri kiállításokkal, színi előadásokkal, az országban és azon túl is egyedülálló arculattal. A múlt értékeinek költséges kimaszkírozás nélküli felmutatásával unikális idegenforgalmi csemege lehet, kapcsolódva a lovasturisztikai és a mezőgazdasági hagyományok gyűjteményéhez. [a jobb oldali ábra az érintetlenül hagyás egy lehetőségére utal]

Anyaghasználat, színek

A településrész épületeinek színvilága visszafogott, összességében megfigyelhető az illeszkedés, a hasonló anyag- és színhasználat. A meglévő épületek színéhez igazodó, ahhoz illeszkedő új épület építése ajánlott. Hangsúlyos, erős színek alkalmazása nem javasolt valamint fémlemez fedés és burkolat, fém és eternit jellegű homlokzat burkolat és mázas kerámia burkolat valamint falszerűen alkalmazott üveg, fémszerkezet kerülendő. Javasolt természetes anyagok használata.

Malombelső, 2017

Caspar David Friedrich
romantikus festő képe, 1825

TERMÉSZETVÉDELMI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

A települések közigazgatási területének határain átnyúlva számos eltérő jellegű talaj, élővilág, tájarculat körvonalazható. A természetes életközösségek és élőhelyek megóvása országos ökológiai hálózatban megfogalmazott területekkel valósulhat meg, magterületek körüli puffer területekkel és ökológiai folyosókkal. A tájképvédelem hatalmas sík területeken szinte bizarr településképi követelmények, jellegzetes használati formákkal és a szinte vonalszerű látványok tájkarakterekké színezésével jár. A természetközelinek minősített területeken az épületek elhelyezésének tiltása, egyáltalán a területek burkolásának, beépítésének tiltása, egyben az utak, egyáltalán a mindenen átjárás, átgázolás tiltása, a nagy távon megállíthatatlan természeti terület csökkenésének mérséklésére is szükségszerű.

A védett természeti és örökségi értékek településképet meghatározó településkarakternek tekintendők, ezért minőségének megóvását fenntartását, kilátás és rálátásvédelmét fontos szem előtt tartanunk.

A védett településrészeken fokozott körültekintéssel kell minden beavatkozást megvalósítani. Javasolt a területek beépítetlen jellegének megtartása a már kialakult és értéket képviselő építmények karakterének megóvásával együtt.

Az értékes tájkarakter megőrzése a területhasználat, telekszerkezet hosszú távú megtartásával őrizhető meg. A védett területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati, vagy hírközlési elem vagy építmény elhelyezése nem ajánlott, amennyiben fejlesztésre van szükség úgy a meglévő tartószerkezeteken történő elhelyezés javasolható csak.

Az éjszakai fényszennyezésre is gondolnunk kell. A világítás kialakítása során csak lefelé világító megoldások alkalmazhatóak. Az éjszakai fényszennyezés csökkentése érdekében nem javasolt a hideg fehér fényű világítótestek alkalmazása. Javasolt a világítás időtartamát a tényleges használat idejére, a szükséges mennyiségre csökkenteni, és a világító eszközök árnyékolása. Amennyiben az épület megvilágítása a cél, úgy a megvilágítás során keletkező fényt az épület teljes mértékben nyelje el. Javasolni, csak személy és vagyonbiztonsági okokból lehetséges az éjszakai fényforrások alkalmazását.

Nagyrábé külterületén többféle természetvédelmi, örökségvédelmi védettséget élvező terület található, melyekre az országos szabályozások alapján betartandó előírások bővítése nem szükségszerű. A területek területfelhasználásának, művelési ágának megváltoztatása, bolygatása nem javasolt.

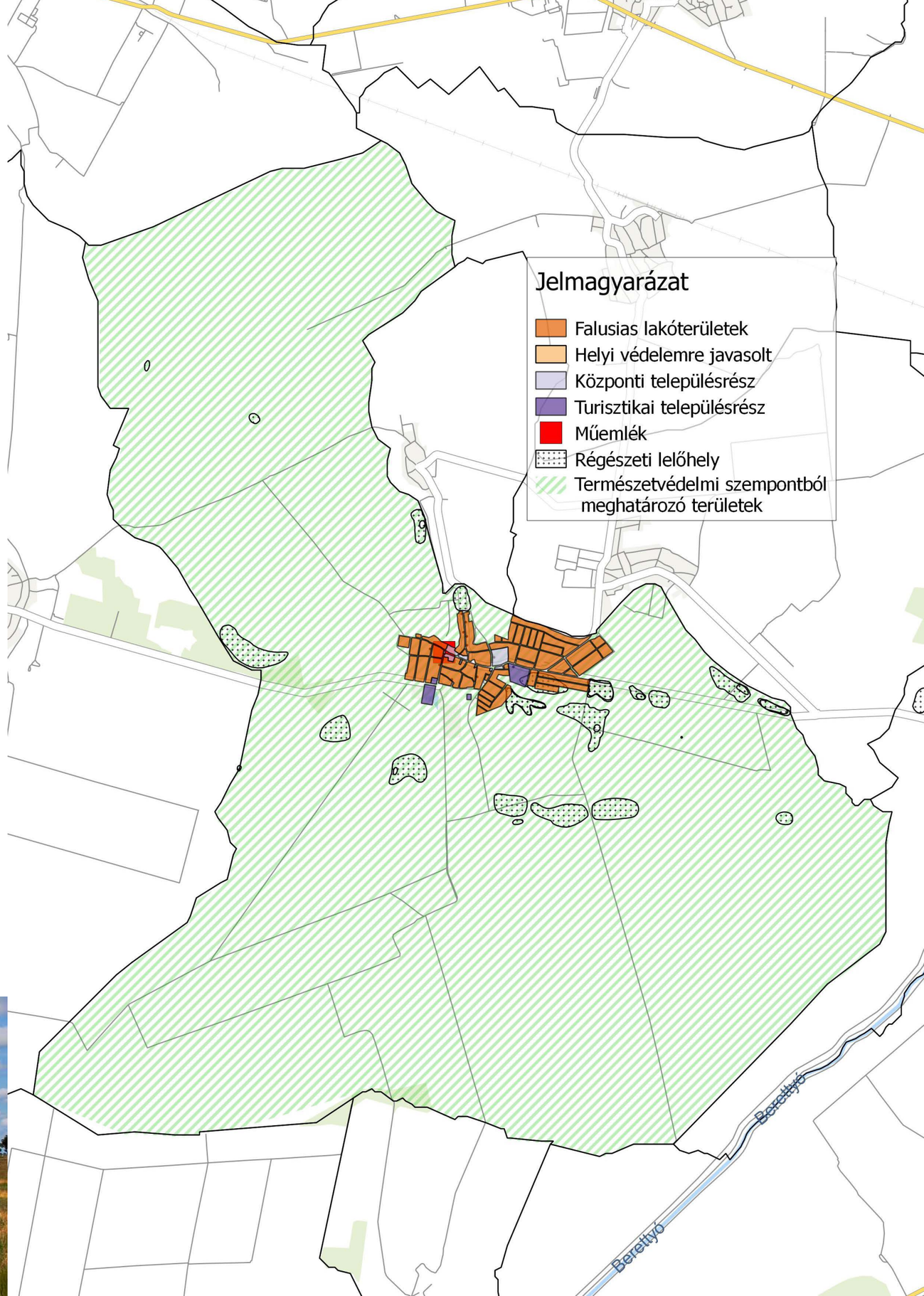

Rét a Füsti tanyán túl, a tanya fái a távolban

Ravatalozó mögötti szántóföldek

Füsti tanya felé vezető úton

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

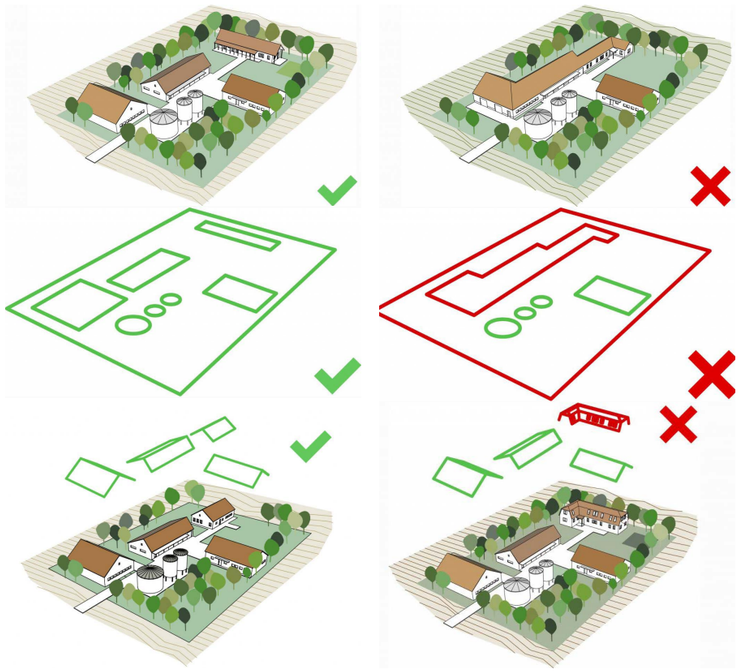

A külterület jelentős része szántó művelésű terület, mely csaknem egésze valamilyen természeti védelem alatt áll. A korábban már bemutatott természetvédelmi érintettségen túl, a területeken a tájképi értékekhez való igazodás érdekében az építmények megjelenésére vonatkozó ajánlások kerülnek meghatározásra.

Szabadon álló, vagy majorszerűen csoportosított, mezőgazdasági építmények helyezhetők el. Az épületek homlokzati képében a fehér, vagy (a tájban hagyományosan alkalmazott világos színű) homlokzati megjelenés az elvárás. Tájidegen színezés (pl. kék, élénkpiros, stb.), nem alkalmazható. Az épületeket magas tetővel kell kialakítani.

A látványvédelem (kilátás, rálátás) szempontjait mind a tervezés, mind pedig a megvalósítás során kiemelten kell érvényesíteni.

Tájképet zavaró építménynek számítanak és nem helyezhetők el azok az építmények, melyek a táj alapvetően hagyományos jellegével szemben erősen modern, ipari mezőgazdasági karaktert hordoznak, a hagyományos tájalkotó elemektől, a tájból erőteljesen elütnek.

Fotó: Nagy Richárd - mapio.net

KÖZTERÜLETEK

Nagyrábé vonzerejét nagymértékben befolyásolja közterületeinek állapota, azok településképi megjelenése. A közterületek egyben közösségi terek is, amit szinte mindenki naponta akár többször is használ, legyen az közlekedési célú- rekreációs-, kikapcsolódási, vagy akár szabadidős célú idő eltöltése. Minél jobbak az ilyen találkozások feltételei annál emelkedettebb, pozitívabb a hely szelleme. Közterületek minőségi fenntartásai, alakításai közös érdekünk és feladatunk, mely feladat kiemelt odafigyelést érdemel a tulajdonos, kezelő részéről. Alapvető fontosságú tehát a közterületek esztétikus, élhető, biztonságos kialakítása, mely a község egész területén igen fejlettnek tekinthető.

Egy település arculatát, közterületek minőségét, esztétikáját, vagy azok hiányát az épületekkel azonos mértékben és szinten befolyásolják a közlekedési létesítmények és eszközök. Ennek a szemléletnek kell tükröződnie a meglévő létesítmények tervezésekor, építésekor és működtetésekor, valamint korszerűsítésekor is.

JÓ PÉLDÁK I.
KERTEK, UDVAROK

A pihenés, kikapcsolódás és az élelmiszertermelés helyszíne a kert. A növényekkel teli előkert évszakonként változó, sokszínű élénkítő hatást kelt. A jól megválasztott növényfajták egész évben változó kert-képet formálhatnak, és nem csak számunkra kedvezőek, mivel egyes élőlények életterévé is vál(hat)nak. A település arculatában nagy szerepet játszik az előkertekben illetve oldalkertekben telepített növények sokrétűsége. A rendezett előkerttel hozzájárul az utcakép kedvező megítéléséhez. A település falusias lakóterületein a kert többnyire a mezőgazdasági termelés funkcióját látja el, de nem ritka a dísznövényekkel teli kert sem.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A településen előfordulnak a népi építészetre jellemző oszlopos tornác- és terasz kialakítások. A tornáci kialakítására számos, részleteiben eltérő megoldás lehetséges. A tornácos épületek sora karakteres utcaképet mutat, nosztalgikus jellegű. Maga a tornác funkció kap jelentőséget, dekoratív elemmé válva is erősíti a település sajátos arculatát. Nem mond ellent annak a törekvésnek, hogy egy új épület kialakításánál törekedjünk az egyszerűségre, mind formában, mind anyaghasználatban, mivel az épületek tömegalakításának egyszerűsége a meghatározó.

AJTÓK, ABLAKOK

A nyílászárók nagyban befolyásolják az épületek megjelenését, hangulatát. A régi épületeken fából készült osztott ablakokat használtak. A fehér és barna színek használata volt jellemző. Az épületek ablakai többnyire az álló arányúak voltak.

Jó megoldás árnyékolásra a fa spaletta alkalmazása műanyag reluxa helyett.

Az új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de fa mintázatú, vagy fegyverzetű ablakok beépítése javasolt. De a legjobb ha fa anyagút választunk.

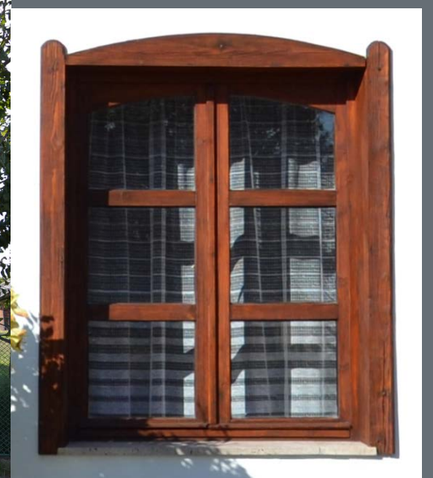

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épületek homlokzati kialakításánál ügyelnünk kell arra, hogy a nyílászárók kellemes arányaival és a hagyományos anyagok használatával illeszkedjen a környezetünkbe. A különböző anyagok megfelelő mértékű társítása szép homlokzatot eredményezhet.

ZÖLDFELÜLETEK KIALAKÍTÁSA

Utcák, terek zöld sávjainál, homlokzatkialakításánál, vízelvezetés megoldásánál a már kialakult arányokhoz és viszonyokhoz illeszkedjünk az egységes, karakteres utcakép megteremtése érdekében. Az utcák menti fasorok fa-típusainak kiválasztása során például ügyelnünk kell többek között a légvezetékek, földkábelek elhelyezkedésé-re, illetve az utcai homlokzatok magasságára, egységes előkertméretek kialakítására és kerülnünk kell a tájidegen fajok alkalmazását. Adott térségben honos, a településre jellemző, növényfajok kiválasztását előnyben kell részesíteni a fasorok és a növényállományok telepítése során a karakteresség megőrzés érdekében.

Fontos odafigyelni az adott fafajok igényeire, (kifejlett példányok területigénye, rendszeres metszést igényelnek-e, szárazságot, környezetterhelést tűrik-e). A közlekedésbiztonsági szempontokra is figyelemmel kell lenni – rálátási-kilátási viszonyok.

KAPUK, KERÍTÉSEK

A házak kiegészítői, a kerítések, lámpák, árnyékolók, postaládák, korlátok is alakítják az épület összképét. Ezért minden kiegészítő elemet egyforma igényességgel, odafigyeléssel tervezünk meg, választunk ki. A színek használata, az összkép érdekében odafigyelést igényel. Ezek a részek akár sűrűbben is cserélhetők, ha a tulajdonos már mást szeretne akár önmagában, akár egy épület felújítás keretében.

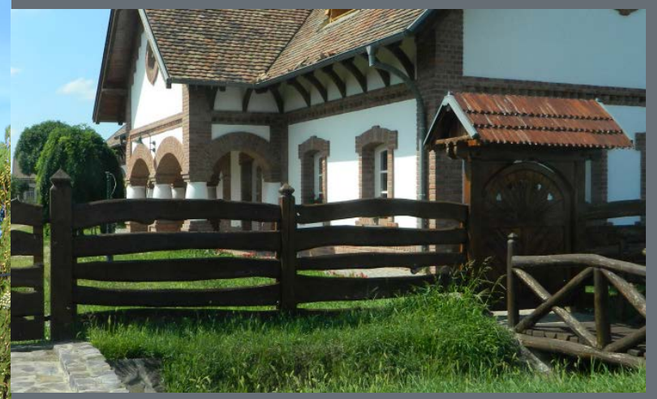

TOVÁBBI JÓ PÉLDÁK - ÉPÜLETEK, ÉPÜLETRÉSZLETEK

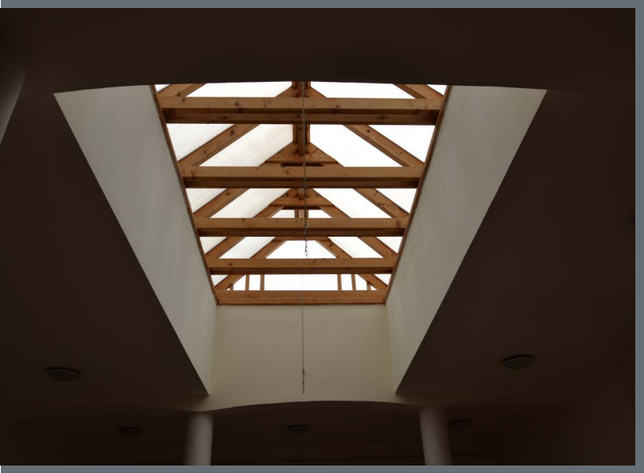

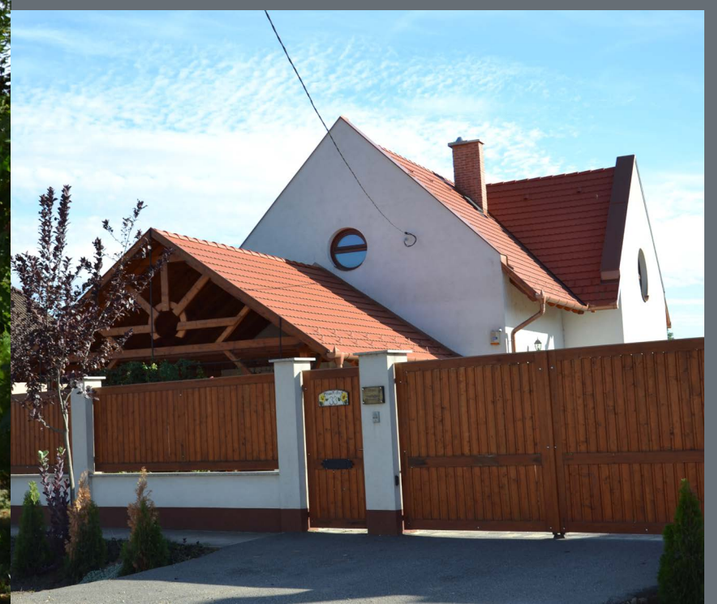

JÓ PÉLDÁK II.
HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Az utcára kirakott hirdetőtáblák, cégérek, reklámfelületek nagymértékben befolyásolják az utcaképet, ezért vállalkozóként érdemes odafigyelnünk arra, hogyan hirdetjük szolgáltatásainkat. A reklámok egymáshoz illesztésével, sokkal kedvezőbb utcaképet mutatna mindenkinek, aki a településre érkezik, áthalad. Az igényes, nem túl feltűnő, de jól észrevehető feliratok is elérhetik figyelemfelkeltő céljukat. A hirdetés lényege a tájékoztatás, ezt tehetjük utcaképbe illően is. Nem könnyű feladat a reklámok, cégérek elhelyezése, úgy, hogy felfigyeljenek ránk, de közben belesimuljunk a környezetünkbe.

A vállalkozások számára világosan meg kell fogalmazni és a nagyrábéi épületek, kerítések léptékéhez mérten meghatározni, hogy milyen cégfeliratok és reklámtáblák elhelyezését támogatja az önkormányzat. Irányadó az, hogy a lehető legkevesebb felirat és tábla készüljön fehér vagy élénksárga alapon. A nyugat-európai települések felirat- és reklámkultúrája példaadó.

Az egyéb műszaki berendezések, mint például a klímaberendezések külső szerkezetei, vagy a parabola antenna tányérja oly módon helyezendők el, hogy az utcaképet ne rontsák. Ez azt jelenti, hogy az utcaképet rontó, vagy jelentősen befolyásoló műszaki és/vagy gépészeti berendezések lehetőség szerint közterületről nem látható módon kerüljenek elhelyezésre. A síktáblás napelemek, vagy napkollektorok elhelyezésére vonatkozóan a községre jellemző magastető-alkalmazás miatt javasolt az építészeti környezethez illeszkedve történő elhelyezés. A magastetőn való elhelyezés esetén a tető síkjában történő elhelyezés javasolt, annak dőlésszögével megegyezően.

IMPRESSZUM

Megrendelő: Nagyrábé Nagyközség Önkormányzata
Polgármester: Tiszai Károly

Főépítész: Kőszeghy Éva okl. építészmérnök
Szerkesztette: Dr. Kőszeghy Attila

Felhasznált irodalom:

- Korábbi településfejlesztési dokumentumok
- dr. Kasza Sándor – Hajdú-Bihar Megye Kézikönyve
- A község önkormányzatának honlapja
- Dr. Borovszky Samu - Magyarország vármegyéi és városai – Bihar vármegye és Nagyvárad
- www.muemlekem.hu
- Baranyai Béla, Gazdag István, Koticsné Magyari Márta, Lévai Béla, Szabadi István, Vajda mária, V. Szatmári Ibolya - Nagyrábé [Száz magyar falu könyvesháza]
- Nagyrábéi Falukönyv 1-2-3.
- Bakó Endre - Hajdú-Bihar Megye - Sárrét
- TAK egyeztető felület építészeti útmutató ábrái (Lechner Tudásközpont)
- Magyarszéphely minta településképi arculati kézikönyv